

Tweede
tussenevaluatie van
Afak,
het Perspectiefproject

Amsterdam, november 1994
Van Dijk, van Soomeren en Partners
A.G. van Dijk
M. Geldorp
C.A. van 't Hoff
R.W. van Overbeeke
C.J.M. van der Sprong

Inhoudsopgave

	pagina
1 Inleiding	1
2 Registratiegegevens	2
2.1 Algemene gegevens	2
2.2 Instroomgegevens	3
2.3 Gegevens over het hulpverleningsproces	7
2.4 Afsluitgegevens	8
3 Voortgang van het project	10
3.1 Rol van de stuurgroep	10
3.2 Beheersing instroom en caseload	11
3.3 Hulpverleningsmethodiek	12
3.4 Interne communicatie	14
3.5 Locatie en faciliteiten	16
3.6 Telefonisch meldpunt	16
3.7 Registratiesysteem	17
3.8 Algemeen	17
4 Samenwerking volgens Afak	19
4.1 Samenwerking rond de aanmelding	19
4.2 Samenwerking rond doorverwijzing	20
4.3 Algemeen	22
5 Samenwerking volgens netwerkinstellingen	23
5.1 Samenwerking rond de aanmelding	23
5.2 Samenwerking rond doorverwijzing	27
5.3 Beoordeling van Afak	29
6 Conclusies en aanbevelingen	31
6.1 De organisatie van het project	31
6.2 De voortgang van het project	32
6.3 De samenwerking met netwerkinstellingen	34
6.4 Toekomst van Afak	37

Bijlage 1: Overzicht van geïnterviewden

1 Inleiding

Dit is de Tweede tussenevaluatie van Afak, het Perspectiefproject. Opvallend is de nieuwe naam van het project: Afak.

In 1994 werd vanwege een mogelijke verwarring met andere projecten in Amsterdam-west, besloten tot deze naamsverandering. 'Afak' is een begrip met een brede betekenis, die te maken heeft met 'Horizon' en 'Toekomst'. De belangrijkste doelstelling van het project, het bieden van toekomstperspectief aan Marokkaanse jongeren in Nederland, is hiermee treffend gesymboliseerd.

In deze inleiding geven we geen beschrijving van het project. Hiervoor verwijzen we naar de Rapportage eerste tussenevaluatie Perspectiefproject, Van Dijk, Van Soomeren en Partners, Amsterdam, juni 1993. Naast een beschrijving van de projectorganisatie wordt in die eerste tussenevaluatie de voortgang van het project gedurende de eerste projectperiode beschreven.

Deze Tweede tussenevaluatie heeft betrekking op de periode van 1 april 1993 tot 1 april 1994. Voor het onderzoek naar het functioneren van Afak in deze periode is op verschillende manieren informatie ingewonnen, namelijk:

- de output van het registratiesysteem van het project;
- face-to-face interviews met projectmedewerkers (coördinator en mentoren);
- een interview met de voorzitter van de stuurgroep;
- telefonische interviews met vertegenwoordigers van netwerkinstellingen van Afak;
- schriftelijke stukken van het project;
- notulen en andere relevante stukken van de stuurgroep.

In dit rapport wordt met name ingegaan op de samenwerking tussen Afak en allerlei instellingen uit het netwerk. Het gaat daarbij om aanmeldende instanties, om instellingen waarnaar Afak doorverwijst en om enkele andere instellingen.

Leeswijzer

Na deze inleiding gaan we in hoofdstuk 2 in op de registratiegegevens van het project. Het gaat hierbij om gegevens over de instroom, hulpverlening en uitstroom.

In hoofdstuk 3 beschrijven we de voortgang van het project en haken daarbij aan bij de in de eerste tussenevaluatie geconstateerde knelpunten.

De hoofdstukken 4 en 5 gaan over samenwerking in het netwerk. Eerst beschrijven we de samenwerking vanuit de visie van het project (hoofdstuk 4) en daarna vanuit de visie van de netwerkinstellingen (hoofdstuk 5).

In hoofdstuk 6 komen alle lijntjes samen; we trekken een aantal conclusies en geven enkele aanbevelingen.

2 Registratiegegevens

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van gegevens uit het registratiesysteem van Afak over de onderzoeksperiode van 1 april 1993 tot 1 april 1994. Aan de orde komen de achtergrondgegevens van de in het project ingestroomde jongeren en instroomgegevens, zoals de aanmeldende instantie en de reden van aanmelding. Daarna wordt ingegaan op hulpverleningsactiviteiten en enkele uitstroomgegevens.

De keuze voor de beschrijving van gegevens over de onderzochte periode heeft gevolgen voor de groep die in dit onderzoek wordt opgenomen. De invalshoek is de vraag wat er in de onderzoeksperiode in het project is gebeurd. Daarbij is de groep instromers niet per definitie dezelfde als de uitstromers. Immers voor een jongere die in maart 1994 instroomt is de hulpverlening nog niet afgesloten; deze jongere wordt wel meegenomen in de instroomgegevens, maar niet in de uitstroomgegevens. In de registratie zijn dan ook iets meer ingestroomde jongeren dan uitgestroomde jongeren opgenomen, zoals uit het vervolg zal blijken.

2.1 Algemene gegevens

Totale instroom

In totaal zijn er in de onderzoeksperiode 164 jongeren ingestroomd.

Door de coördinator van het project wordt aangegeven dat 75 jongeren zijn afgewezen als cliënt. In ongeveer tweederde van de gevallen gaat het dan om jongeren die niet binnen de regio van het project wonen of die een te zware problematiek hebben. In eenderde van de gevallen is de aangemelde jongere te oud. Deze aanmeldingen worden verricht door de politie, maar ook door onderwijsorganisaties.

Geslacht

Het overgrote deel van de aanmeldingen (84%) betreft jongens (zie tabel 1). Vergeleken met de vorige onderzoeksperiode zijn er relatief gezien iets meer meisjes ingestroomd (dat was ruim 10%)¹. Gelet op de aanstelling van een vrouwelijke mentor mocht dit ook worden verwacht.

Tabel 1: Sekse

Sekse	Aantal	%
Man	137	84
Vrouw	27	16
Totaal	164	100

¹ Zie Rapportage eerste tussenevaluatie Perspectiefproject, DSP juni 1993.

Leeftijd

De doelgroep van het project is omschreven als jongeren van 10 tot en met 17 jaar. Uit tabel 2 valt op te maken dat 86% van de cliënten ten tijde van de aanmelding tot deze leeftijdscategorie behoort²; het gaat vooral om jongeren van 4 tot en met 17 jaar. In slechts 6% van de gevallen gaat het om aanmeldingen van kinderen jonger dan 10 jaar.

Van alle instromers is 8% 18 jaar of ouder. Dat valt binnen de door de stuurgroep vastgestelde marge naar boven van 10%.

Tabel 2: Leeftijd bij aanmelding

Leeftijd	Aantal	%
6 jaar	1	1
7 jaar	1	1
8 jaar	4	2
9 jaar	3	2
10 jaar	1	1
11 jaar	5	3
12 jaar	23	14
13 jaar	14	8
14 jaar	25	15
15 jaar	21	13
16 jaar	32	19
17 jaar	22	13
18 jaar	10	6
19 jaar	3	2
Totaal	165	100

2.2 Instroomgegevens

Aantallen per maand

De totale instroom van 164 jongeren betekent een gemiddelde van bijna 14 (namelijk 13.7) jongeren per maand. De instroom blijkt hiermee bijna even hoog als in de voorgaande onderzoeksperiode. Die periode besloeg 7 maanden en kende een instroom van 99 jongeren, een gemiddelde van 14.1 per maand.

De gegevens die betrekking hebben op het aantal aanmeldingen per maand staan vermeld in tabel 3. De maanden waarin de grootste instroom plaatsvond zijn april 1993 met 32 en oktober 1993 met 25 aanmeldingen. De maanden waarin de gere-

² In tabel 2 zijn de leeftijden van 165 ingestroomde jongeren geregistreerd, één meer dus dan bij de andere tabellen.

gistreerde instroom aanzienlijk achterblijft bij het gemiddeld aantal aanmeldingen zijn de vakantiemaanden juli, augustus en september.

Ook december 1993 scoorde opvallend laag.

Tabel 3: Aantal aanmeldingen per maand

Maand	Aantal	%
April 1993	32	20
Mei 1993	16	10
Juni 1993	17	10
Juli 1993	2	1
Augustus 1993	5	3
September 1993	6	4
Oktober 1993	25	15
November 1993	16	10
December 1993	2	1
Januari 1994	20	12
Februari 1994	10	6
Maart 1994	10	6
Onbekend	3	2
Totaal	164	100

Aanmeldende instantie

Van 94 van de 164 cliënten is bekend op welke wijze de aanmelding bij het project is verlopen. Bij de overige 70 cliënten (ruim 40%) ontbreekt dit gegeven in de registratie³.

Opvallend is het relatief grote aantal aanmeldingen door de politie of een andere justitiële instantie: 27% van het totaal.

Bij 17% vindt de aanmelding plaats zonder tussenkomst van een organisatie: voor een deel (10%) is het de jongere zelf die zich aanmeldt bij het project en voor een deel (4%) betreft het aanmeldingen via familie, vrienden of kennissen.

Onderwijsinstanties melden ook regelmatig aan: scholen en andere instanties op onderwijsgebied nemen 11% van de aanmeldingen voor hun rekening. De gevraagde uitsplitsing per school kon niet worden geleverd.

³ Dit hoge percentage niet geregistreerde gegevens is vreemd. In tabel 5 namelijk die de redenen voor aanmelding weergeeft, is het aantal niet geregistreerde gevallen veel lager.

Tabel 4: Aanmeldende instantie

Instantie	Aantal	%
Justitiële instanties	45	27
- Politie	43	26
- Andere justitiële instanties	2	1
Geen organisatie	28	17
- Cliënt zelf	17	10
- Familie, vrienden, kennissen	6	4
- Overig ongeorganiseerd	5	3
Onderwijsinstantie	18	11
- School	15	9
- Leerplicht ambtenaar	1	1
- Onderwijsbegeleidng	2	1
Hulpverlening	2	1
- Crisisopvang	1	1
- PPI Centrum	1	1
Gezondheidszorg	1	1
Niet geregistreerd	70	43
Totaal	164	100

Wanneer de gegevens uit tabel 4 worden vergeleken met de gegevens van de vorige onderzoeksperiode valt een aantal zaken op. Er is relatief gezien, sprake van meer dan een verdubbeling van het aantal aanmeldingen door justitiële instanties (van 12% naar 27%). Daarnaast blijkt dat de omvang van de aanmeldingen door onderwijsorganisaties sterk is verminderd (van 30% naar 11%). Aanmelding zonder tussenkomst van een organisatie blijkt verminderd tot ongeveer tweederde (van 25% naar 17%). Het is mogelijk dat van enige vertekening sprake is vanwege het grote aantal niet-geregistreerden en dat het aantal werkelijk verrichte aanmeldingen door scholen groter is.

De toename in het aantal aanmeldingen door justitiële instanties kan te maken hebben met de samenwerking met de politie van Lodewijk van Deijssel (zie de hoofdstukken 4 en 5).

Reden van aanmelding

In tabel 5 is opgenomen wat in de registratie als reden voor aanmelding van de jongere wordt vermeld.

Tabel 5: Reden van aanmelding

Reden	Aantal	%
Justitie/politie	74	45
- 1e politiecontact	63	38
- Herhaling politiecontact	11	7
Scholing	27	16
- Motivatie	10	6
- Spijbelen	10	6
- Schoolkeuze	4	2
- Absoluut schoolverzuim	3	2
Relationele omgeving	12	8
- Slechte relatie met vader	6	4
- Slechte relatie met moeder	1	1
- Gezagsproblematiek	4	2
- Wegloopp Problemen	1	1
Ondersteuning	9	5
Gedragsproblemen	6	4
Bemiddeling	5	3
Advisering	4	2
Anders	14	9
Niet geregistreerd	13	8
Totaal	164	100

Aansluitend op de gegevens uit tabel 4, blijkt dat de meest voorkomende reden voor aanmelding wordt gevormd door het feit dat de cliënt in aanraking is gekomen met de politie. In bijna de helft van de gevallen is een politiecontact aanleiding voor de aanmelding. Vaak zijn de jongeren niet eerder in aanraking geweest met de politie. In 7% van de aanmeldingen gaat het om een herhaald contact met de politie.

Andere veel voorkomende redenen voor aanmelding hebben te maken met schoolproblematiek (16%). Hierbij gaat het met name om motivatieproblemen en spijbelgedrag, maar ook om absoluut schoolverzuim en advies danwel begeleiding bij het maken van een schoolkeuze.

Bij 8% van de jongeren zijn relationele problemen de reden voor aanmelding bij het project. Het betreft problemen in het gezin en dan vooral met de vader. In de wat meer algemene categorie 'gedragsproblemen' is 4% van de jongeren geregi-

streerd. Dit betreft problemen met het gedrag bijvoorbeeld op school of op straat. Minder vaak is er sprake van registratie van een vraag om ondersteuning (bijvoorbeeld bij het behalen van betere schoolresultaten), bemiddeling (waarbij de aanmelder vraagt of de mentor als tussenpersoon wil optreden) en advisering (waar bijvoorbeeld een jongere advies vraagt in verband met een concreet probleem). De categorie 'anders' van tabel 5 is heel breed. Het kan bijvoorbeeld gaan om een verbod op deelname van een meisje aan zwemles of een schoolreisje; maar ook dat een jongere van zijn ouders mee moet op vakantie naar Marokko terwijl hij niet wil of dat iemand juist niet mee mag.

Voor zover dat uit deze registratiegegevens valt op te maken, worden veel jongeren aangemeld vanwege een problematiek waarop Afak zich richt. Het gaat om zaken waar in de preventieve sfeer aan gewerkt kan worden, bijvoorbeeld een eerste politiecontact van een jongere en problemen met betrekking tot de motivatie en spijbelen op school.

2.3 Gegevens over het hulpverleningsproces

Aantal contacten

Er zijn in totaal 438 contacten in het kader van de hulpverlening geregistreerd. Dat komt neer op gemiddeld 2 à 3 contacten per cliënt. Het werkelijke aantal contacten zal hoger liggen aangezien met name in het begin van de onderzoeksperiode niet alle contacten in het registratiesysteem werden opgenomen.

Aard van de contacten

In tabel 6 is de aard van de hulpverleningscontacten vermeld.

Tabel 6: Aard van het contact

Aard contact	Aantal	%
Begeleiding	174	40
Informatie/advies	107	24
Bemiddeling	86	20
Korte mededeling	24	5
Crisisgesprek	18	4
Nazorg	13	3
Sociaal contact	10	2
Onbekend	6	1
Totaal	438	100

Geconstateerd kan worden dat het in het gros van de contacten gaat het om begeleiding (40%). Dit betekent dat het geregistreerde contact een onderdeel is van een langerlopend hulpverleningsproces (met inachtneming van de door het project gestelde maximale hulpverleningsduur).

In ongeveer een kwart van de gevallen gaat het om informatie en advies. Dit betekent dat vragen van jongeren worden beantwoord of advies wordt gegeven, bij-

voorbeeld over de inschrijving op een school, over studiefinanciering, een de inschrijving voor een woning of over de gang van zaken bij de vreemdelingen-dienst of het Marokkaanse consulaat.

In 20% van de contacten gaat het om bemiddeling. De mentor fungeert dan als intermediair tussen een jongere en een instantie, bijvoorbeeld een school. Gezamenlijk wordt dan naar een oplossing voor problemen gezocht.

Een korte mededeling wordt minder vaak geregistreerd. Dit betreft meestal antwoord op telefonisch gestelde vragen. De bemoeienis van de mentor is in zo'n geval gering. Bij een crisisgesprek is dat juist veel meer het geval. Er is dan sprake van een noodsituatie waar de mentor in direct contact met de jongere probeert een oplossing te bewerkstelligen.

In het kader van de nazorg (3 % van de geregistreerde contacten) wordt bij een jongere en eventueel diens ouders of de school nagegaan of alles goed loopt.

Duur van het contact

Tabel 7 toont de duur van de geregistreerde contacten. Ook hierbij geldt dat niet alle contacten zijn geregistreerd, in de praktijk hebben de mentoren meer contacten over jongeren met andere netwerkinstellingen. Uit deze tabel blijkt dat het grootste gedeelte van de geregistreerde contacten maximaal één uur in beslag neemt. Slechts 14% van de contacten duurt langer. Ruim de helft van de geregistreerde contacten duurt een half uur tot drie kwartier.

Tabel 7: Duur van het contact

Minuten	Aantal	%
Een kwartier of korter	64	15
Een half uur	131	30
Drie kwartier	103	24
Eén uur	75	17
Anderhalf uur	41	9
Twee uur	19	4
Langer dan twee uur	5	1
Totaal	438	100

2.4 Afsluitgegevens

Reden van afsluiting hulpproces

In tabel 8 wordt ingegaan op de redenen van de afsluiting van het hulpproces. Hieruit blijkt dat bij een kleine 40% van de cliënten het probleem waarvoor de cliënt werd aangemeld, is opgelost. In een kwart van de gevallen werd de cliënt doorverwezen of overgedragen⁴ naar een andere instantie. Bij 18% van de cliënten volgt afsluiting omdat de jongere niet gemotiveerd is voor hulpverlening. In 10% van de gevallen wordt het hulpproces om overige of onbekende redenen afgesloten.

4 Overdragen is een vorm van doorverwijzing, hierbij wordt contact opgenomen met de betreffende instelling en vindt volledige informatieoverdracht plaats.

Tabel 8: Reden van afsluiting hulpproces

Reden	Aantal	%
Probleem opgelost	57	37
Cliënt niet gemotiveerd	28	18
Doorverwijzing	26	17
Cliënt overgedragen	13	8
Cliënt niet bereikbaar	1	1
Overige redenen	16	10
Onbekend/niet geregistreerd	12	9
Totaal	153	100

Deze tabel biedt een redelijke score voor het project. In ruim 60% van de gevallen wordt een oplossing bereikt danwel een doorverwijzing gerealiseerd. Voor een meer afgewogen oordeel is bij de aanpassing van het registratiesysteem de mogelijkheid ingevoerd om ontwikkelingen in het functioneren van jongeren gedurende het hulpverleningstraject te registreren. Het project slaagde er vooralsnog niet in deze uitdraaien te produceren.

Doorverwijzing en overdracht

In de registratie wordt ook vermeld naar welke instelling de cliënt is doorverwezen of overgedragen. Het gaat in totaal over 39 jongeren (24%). De meeste jongeren worden overgedragen naar het project Nieuwe Perspectieven (namelijk 11) en het project Na-schoolse opvang (namelijk 9). Ook zijn doorverwijzingen geregistreerd naar de Dienst Studiefinanciering (3) of naar scholen (2, te weten Nova en de Montelbaen). Voorts hebben volgens de registratie doorverwijzingen plaatsgevonden naar hulpverleningsinstanties, te weten het JAC (1), het PPI (1), het Boddaert Centrum (1) en Darna (1). Ook is steeds één jongere doorverwezen naar het Arbeidsbureau, Jeugdwerkgarantieplan, een huisarts en de Sociale Dienst. Ten aanzien van de zes resterende jongeren is geregistreerd dat ze naar 'andere instellingen' zijn doorverwezen.

3 Voortgang van het project

In dit hoofdstuk geven we een beschrijving op hoofdpunten van de meest relevante ontwikkelingen binnen het project gedurende de onderzoeksperiode. Het gaat daarbij vooral om project-interne aangelegenheden (de externe komen in het volgende hoofdstuk aan de orde). We volgen hierbij voor zoveel mogelijk de opbouw van het rapport van de eerste tussenevaluatie. We sluiten daarbij ook aan bij de knelpunten die we in dat rapportesignaleerd hebben.

De informatie die in dit hoofdstuk wordt weergegeven, is voornamelijk afkomstig uit interviews met de projectmedewerkers (zowel mentoren als coördinator) en schriftelijke stukken van het project. Voor de rol van de stuurgroep heeft een interview met de voorzitter daarvan plaatsgevonden en zijn notulen en andere relevante stukken bestudeerd.

3.1 Rol van de stuurgroep

In de stuurgroep van Afak werken zes instellingen samen, namelijk PPI, Stichting Boddaert, SaC, JAC, SSCW en SIJA (voorheen PJ/AJO). Er hebben zich in de onderzoeksperiode een aantal ontwikkelingen voorgedaan in het functioneren van de stuurgroep.

Tot medio 1993 kenmerkte de stuurgroep zich door een onregelmatige vergaderfrequentie. Bovendien was het moeilijk steeds de stuurgroep voltallig bijeen te krijgen voor een vergadering. Dit zorgde voor vertraging in de besluitvorming, aangezien besluiten zoveel mogelijk met instemming van alle stuurgroep-leden zouden worden genomen.

In juli 1993 heeft het SOJA de regie en het secretariaat van de stuurgroep op zich genomen. Dit is in de praktijk een positieve ontwikkeling gebleken. Er is meer structuur in het vergaderschema aangebracht en de vergaderingen worden beter bezocht door de leden⁵.

Mede naar aanleiding van de eerste tussenrapportage van Afak, heeft de stuurgroep zich bij de uitvoering van haar taken onder meer gebogen over de problematiek van de aanmeldingen en doorverwijzingen.

Ten aanzien van de aanmeldingen heeft de stuurgroep de doelgroep van het project nader afgebakend. Aanvankelijk stelde men deze op de groep Marokkaanse jongeren in de leeftijd van 10 tot en met 18 jaar. Per september 1993 is dat gewijzigd en is de bovengrens gesteld op jongeren van 17 jaar. Hiermee ligt de stuurgroep op één lijn met gemeente en projectopzet. Voorts werd een marge van 10% toegestaan van instroom van jongeren die ouder zijn dan 18 jaar. Overigens hanteert het project ook een marge van 10% van instromers van het totaal jonger dan 10 jaar.

Ten aanzien van de doorverwijzingen is het aanbod van de deelnemers in de richting van het project geconcretiseerd. Grofweg gezegd gaat het hierbij om de volgende aspecten.

- Afak kan een beroep doen op de kennis en deskundigheid van een aantal organisaties; dit geldt in feite voor alle betrokken organisaties en met name voor

⁵ In april 1994, dus na de huidige onderzoeksperiode, is vanuit de stuurgroep een kleine commissie samengesteld. Deelnemers zijn SaC, PPI, Boddaert en SOJA. De bedoeling hiervan is te komen tot een slagvaardiger besluitvorming. In het eindrapport zal dit nader aan de orde komen.

het SAC, het JAC, het PPI, SIJA en SSCW.

- Er is voor alle instellingen geformuleerd in welke (individuele) gevallen Afak een beroep kan doen op de medewerkers daarvan.
- Een aantal instellingen stelt capaciteit beschikbaar in de vorm van (behandel-)plaatsen voor Afak; dit geldt in concreto voor PPI (8 hulpplaatsen en 5 in het PPI/NINA-project), Boddaert en het SaC. Ook zijn mogelijkheden voor snelle doorverwijzing gegarandeerd.

Hierover zijn schriftelijke afspraken gemaakt door de stuurgroepleden.

Daarnaast is door de stuurgroep het bestaande coördinatoren-overleg, waaraan door Afak en de samenwerkende instellingen wordt deelgenomen, verder uitgebouwd. Onder leiding van een vertegenwoordiger van de stuurgroep (PPI) is dit overleg frequenter bij elkaar gekomen en is er meer structuur in aangebracht. De samenwerking van de betrokken instellingen heeft hierdoor concreet gestalte gekregen. Het coördinatoren-overleg heeft een tweeledig doel. Afak kan er problemen neerleggen ten aanzien van individuele jongeren en het dient voor de meer beleidsmatige afstemming van het aanbod van de verschillende organisaties.

Dit overleg is medio 1994 overgegaan in een zorgregionaal overleg in Amsterdam-West, waaraan ook wordt deelgenomen door de coördinator van Afak.

Voorts heeft de stuurgroep geïnformeerd naar de bekendheid van het project in haar werkgebied. Hieruit bleek dat bijvoorbeeld onder meer scholen, politie en leerplichtambtenaren op de hoogte waren van het project. De stuurgroep heeft geconstateerd dat de bekendheid van het project voldoende was en op dit onderdeel geen verdere actie ondernomen.

3.2 Beheersing instroom en caseload

In de vorige rapportage werd geconstateerd dat de caseload te hoog was en dat de mentoren een grote werkdruk hadden (ook in de vrije tijd). Het is niet gelukt de caseload dichterbij tot het van tevoren vastgestelde niveau terug te brengen: het aantal aanmeldingen is ongeveer gelijk gebleven (zie hoofdstuk 2). De mentoren die full-time werken⁶ geven zelf aan gemiddeld tussen de tien en twintig cliënten tegelijk in behandeling te hebben; in rustige periodes daalt dit naar ongeveer vijf tegelijkertijd. Zij geven wel aan dat de werkdruk minder groot is als in de eerste periode van het project.

Volgens de mentoren verloopt de afbakening van de doelgroep naar leeftijd en regio nu goed. De coördinator heeft streng toegezien op de beheersing van de instroom, met name na de start van Nieuwe Perspectieven. Ook aan aanmelders is duidelijk gemaakt wat de criteria zijn. Om de mentoren manieren aan de hand te doen om cliënten beleefd te weigeren, is er op een studiedag een onderdeel aan dit onderwerp gewijd. Uit de instroomgegevens van hoofdstuk 2 blijkt dat de instroom van jongeren van 18 jaar of ouder beperkt is.

Aandachtspunt blijft dat aanmeldende instanties de regio-afbakening nog niet altijd kennen. Met name nieuwe aanmeldende instanties waarmee nog weinig of geen contact bestond (sommige scholen, leerplichtambtenaren uit andere stadsdelen) zijn hiervan niet goed op de hoogte.

Bovendien komen, hoewel dit verschijnsel in deze onderzoeksperiode minder is geworden, toch nog steeds Marokkaanse volwassenen om hulp vragen, bijvoor-

⁶ De mentoren die full-time werken, volgen allen gedurende één dag per week onderwijs. Effectief blijven er dus vier dagen per week over om cliënten te behandelen.

beeld bij het invullen van formulieren (studiefinanciering, Sociale Dienst, GAK, kinderbijslag, huisvesting). De naar aanleiding van de vorige rapportage georganiseerde voorlichtingsavonden voor volwassenen, hebben dit maar ten dele verholpen. Ofschoon de medewerkers van Afak dergelijke verzoeken in het algemeen niet meer honoreren, kost het tijd om uit te leggen waarom dat niet kan en hen naar de juiste instanties te verwijzen.

Een ander punt van aandacht is dat de ouders terugkomen bij Afak met hulpverzoeken voor zichzelf als hun kind geholpen is en er een goede relatie is opgebouwd.

3.3 Hulpverleningsmethodiek

Behandelingstraject

Gedurende de onderzoeksperiode heeft het project een stramien ontwikkeld, volgens welk gewerkt wordt bij de behandeling en begeleiding van jongeren.

Bij de ontwikkeling van de werkwijze is voortgebouwd op de ervaringen van het eerste half jaar van het project, zij het dat er meer structuur is aangebracht. Dit gebeurde onder meer door het opstellen en toepassen van een werkplan. Het plan is door het SaC en de coördinator van het project opgesteld en besproken in de stuurgroep.

De totale duur van het behandelingstraject bedroeg aanvankelijk twee tot drie maanden. Deze omschrijving was volgens het project te vaag hetgeen ertoe leidde dat jongeren te lang in begeleiding bleven. In het werkplan van Afak is de behandelingsduur vastgesteld op maximaal negen weken. Hierbij is een eventuele uitloop mogelijk van maximaal twee weken.

Het traject is groteweg in drie periodes van ongeveer drie weken verdeeld, namelijk:

Fase 1 Oriëntatie en informatieverzameling

De eerste drie weken na de aanmelding zijn bedoeld om Afak te introduceren en duidelijk te maken wat Afak voor de cliënt kan doen. Men werkt aan het winnen van vertrouwen en tracht de achtergrond(en) van de cliënt te leren kennen, diens problematiek in kaart te brengen en het kernprobleem te achterhalen. Ook probeert men te verhelderen wat de jongere wil en wat deze van Afak verwacht. Dit gebeurt via gesprekken met de jongere zelf, de ouders, de school en (indien dat niet één van de genoemden is) de aanmelder. Volgens de mentoren is het belangrijk in deze fase te werken aan wederzijds respect en vertrouwen.

In deze fase wordt een voorlopig begeleidingsplan opgesteld en een begin gemaakt met de hulpverlening. Er worden met de jongere en zijn ouders standaard-afspraken gemaakt over het dagprogramma, vrijetijdsbesteding en het functioneren van de jongeren in het gezin. Tevens wordt praktische hulpverlening opgestart. Dit om de jongeren houvast te bieden en om de ouders aan te kunnen spreken op hun eigen verantwoordelijkheden.

De mentoren van Afak hebben gedurende deze fase veel contact met de jongere en met relevante sleutelfiguren.

In deze fase wordt voorts besloten of een jongere in aanmerking komt voor begeleiding door Afak of voor doorverwijzing naar een andere instelling.

Fase 2 Begeleiding/behandeling

Aan het begin van de tweede fase, wordt een begeleidingsplan opgesteld, waarin wordt bepaald welke hulp nodig is en wat de duur van de deelname is. Dit plan staat niet altijd uitgebreid op papier al bestaan hierin verschillen per mentor. Het plan wordt met de coördinator doorgesproken.

Als de jongere gemotiveerd blijkt, voert de mentor het begeleidingsplan uit. De

begeleiding is voor een groot deel gericht op de oudercontacten en op het voorkomen van contacten met justitie.

Van de hulpverlening in deze fase kunnen de volgende concrete aspecten worden aangegeven.

- Gedragsafspraken maken, zowel met de cliënt als met de ouders. Ook de school en andere instanties kunnen afhankelijk van het probleem hierin worden betrokken.
- Controleren van de gemaakte afspraken. Minstens eens per twee weken maar regelmatig ook meerdere keren per week wordt een gesprek met de jongere gehouden. Ter controle van de gemaakte afspraken wordt met de ouders en met de school (of andere relevante instanties) contact gehouden.
- Regelmatig motiveren van de cliënt via individuele gesprekken.
- De cliënt begeleiden naar een instantie om hem over een drempel heen te helpen (soms letterlijk: iemand thuis ophalen als deze verstek laat gaan bij afspraken).
- Bemiddelen om de cliënt ergens geplaatst te krijgen, bijvoorbeeld op een andere school.

De tweede fase is erop gericht om tot stabilisatie van de thuis- en schoolsituatie van de jongere te komen. Tijdens wekelijkse besprekingen wordt de hulpverlening gevolgd en geëvalueerd binnen het team. Aan de hand daarvan kan tussentijdse bijstelling van het hulpverleningsplan plaatsvinden.

We geven een voorbeeld ter illustratie van de aanpak in deze fase:

Een jongere wordt aangemeld. Naar aanleiding van de verkregen informatie wordt een hulpverleningsplan opgesteld. Met de jongere wordt afgesproken dat hij niet na school meteen de straat opgaat, maar eerst zijn huiswerk maakt. Ook wordt afgesproken dat hij niet met bepaalde vrienden optrekt. Met de ouders wordt afgesproken dat ze hierop toezien en in contact blijven met de school. Vanuit Afak wordt regelmatig gecontroleerd of dit goed verloopt, door te bellen met de ouders en de school of langs te gaan voor een huisbezoek.

Fase 3 Afsluiting

Na de zesde of zevende week wordt gezien of het probleem afneemt. Mocht de voortgang te wensen overlaten, dan worden de ouders er (meer) bij betrokken en proberen de mentoren meestal via de ouders druk uit te oefenen.

Meestal werkt dit goed, met name als de ouders nog invloed op het kind hebben.

Na enkele weken wordt opnieuw nagegaan of het probleem afneemt.

Afsluiting van de hulpverlening kan op verschillende manieren tot stand komen.

- Als de problemen opgelost zijn, of de cliënt en diens ouders verder zelf hun problemen kunnen oplossen, wordt omstreeks de negende week de hulpverlening afgesloten.
- Als een jongere tijdens de behandeling niet meer komt opdagen of anderszins afhaakt, wordt nog twee of drie keer gepoogd hem te motiveren. Als hij dan nog steeds niet wil meewerken, wordt de zaak al in een eerder stadium afgesloten.
- Als de problemen niet zijn opgelost en de jongere verdere hulpverlening nodig heeft, wordt de hulp van Afak gestopt en vindt overdracht of doorverwijzing plaats.

Formeel mag aan een cliënt na afsluiting nog drie tot vier weken nazorg geboden worden. Dit bestaat meestal uit de cliënt een paar keer bellen of bezoeken om te informeren hoe het gaat. Dit gebeurt niet bij allen, maar vooral bij jongeren die naar andere instellingen zijn doorverwezen of van wie wordt vermoed dat ze het, zonder steuntje in de rug, misschien niet zullen rooien. Het kan voorkomen dat iemand naar aanleiding van deze contacten opnieuw in behandeling genomen moet

worden.

Vindplaatsgerichte werkwijze

Een onderdeel van de methodiek die door Afak gehanteerd wordt, is het vindplaatsgericht of out-reachend werken. Afak vat deze werkwijze in de praktijk op de volgende wijze op: de projectmedewerkers zitten niet op kantoor te wachten tot de aanmeldingen binnenkomen, maar gaan de straat op naar plaatsen waar de doelgroep van het project zich pleegt op te houden. Enkele voorbeelden van vindplaatsen in het werkgebied van Afak zijn: (school)pleinen, het Sloterparkbad, de tram, tramhaltes, de moskee en de Marokkaanse voetbalvereniging Usma.

Aan de hand van de gesprekken met de mentoren is indruk ontstaan dat er in de huidige evaluatieperiode minder vindplaatsgericht c.q. out-reachend is gewerkt dan in de vorige.

Snel reageren (contact leggen)

Een ander onderdeel van de Afak-methodiek is het snel reageren op aanmeldingen. Door een ander beleid van één van de belangrijkste anmeldende instanties, de politie van bureau Lodewijk van Deijssel, is het mogelijk geworden beter hieraan te voldoen. Mentoren worden immers al ingeschakeld en leggen contact met een jongere als deze op het politiebureau zit.

3.4 Interne communicatie

Samenstelling van het team

Het projectteam bestaat uit een coördinator, vier mentoren en een administratief medewerkster.

In het vorige tussenrapport werd vermeld dat er behoefte bestond aan een vrouwelijke mentor omdat er - in tegenstelling tot de oorspronkelijke verwachting - een groter aantal meisjes werd aangemeld. In deze behoefte is inmiddels voorzien: naast de drie mannelijke is er één vrouwelijke mentor aangesteld. Zij is in mei 1993 in dienst getreden; haar voorganger was een maand eerder vertrokken. Het is niet zo, dat meisjes per definitie alleen door de vrouwelijke mentor behandeld worden; wel behandelt zij de problemen die specifiek bij meisjes voorkomen. Met een vrouwelijke mentor is het bovendien gemakkelijker om ook met de moeders van aangemelde jongeren contact te leggen.

Taakverdeling binnen het team

In de vorige tussenrapportage zijn de taken van de coördinator en de mentoren opgesomd. Hierin is geen wezenlijke verandering gekomen.

Wel hebben zich ontwikkelingen voorgedaan in de inzet bij overige activiteiten van de mentoren, te weten project Na-schoolse Opvang, huiswerkbegeleiding en baliefunctie (zie voor dit laatste onder 3.2). Vanwege het ontbreken van voldoende mogelijkheden voor een zinvolle vrijetijdsbesteding is in de eerste projectperiode tijd geïnvesteerd in het op gang brengen hiervan. Dit is in de huidige onderzoeksperiode veel minder het geval. Het probleem is dat er geen subsidie is verstrekt aan deze initiatieven en dat de voortzetting ervan teveel afhankelijk werd van de inspanningen van Afak, terwijl dat niet tot de hoofdtaak van het project behoorde. De inzet van de mentoren is op dit terrein dan ook sterk teruggebracht. Er wordt inmiddels door geen van de mentoren meer medewerking verleend aan het project Na-schoolse Opvang⁷. Evenmin wordt er nog huiswerkbegeleiding georganiseerd

7 Een deel van het project Na-schoolse Opvang is medio 1994 stopgezet.

door een mentor. Het in het begin van de evaluatieperiode bestaande voornemen om samen met het PPI huiswerkbegeleiding te organiseren is niet van de grond gekomen. Het is de mentoren onduidelijk wat hiervan de reden is. Er bestaat bij enkele mentoren nog steeds behoefte aan het gezamenlijk organiseren van huiswerkbegeleiding.

Het ontbreken van voldoende mogelijkheden voor zinvolle vrijetijdsbesteding vereist wel de nodige aandacht van de betrokken organisaties. Immers, het gevaar is groot dat jongeren die op straat rondhangen zich met criminaliteit bezig gaan houden.

Interne overlegstructuur

Afak kent de volgende interne overleggen:

Bilaterale werkbepreking tussen coördinator en mentor

Deze besprekingen worden sinds begin december 1993 wekelijks gehouden; voor die tijd gebeurde dit maandelijks en werden deze besprekingen aangeduid als 'supervisie'. Hier wordt de hulpverlening aan individuele jongeren besproken; om tijdig te kunnen (bij)sturen is er overgeschakeld naar wekelijks overleg.

Tijdens de werkbeprekingen wordt aandacht besteed aan het functioneren van de betreffende mentor. De mentor kan knelpunten naar voren brengen waar hij of zij tegenaan loopt. De coördinator kan aspecten van het functioneren van de mentor die verbetering behoeven, aan de orde stellen. Voorts worden de cliënten van de betreffende mentor doorgenomen en kan de mentor ten aanzien van de begeleiding van cliënten advies vragen.

De bilaterale werkbeprekingen kunnen niet los gezien worden van de teamvergaderingen: de acties die hier worden afgesproken, worden in de teamvergadering in algemene zin geëvalueerd (hoe ging het, wat is het resultaat?).

Eventueel kan er in de bilaterale werkbepreking ook kritiek geuit worden of kunnen wrijvingen tussen mentoren voorgelegd worden aan de coördinator, die dan adviseert of zonedig intervenueert.

De mentoren beoordelen deze werkbeprekingen als erg nuttig.

Teamvergadering

Dit overleg vindt wekelijks plaats. Aan de orde komen: aanmeldingen, doorverwijzingen, algemene stand van zaken met betrekking tot de hulpverlening en acties die door de projectmedewerkers zijn ondernomen. In dit overleg komen vooral beleidsmatige aspecten aan de orde. Door de mentoren worden de teamvergaderingen als nuttig ervaren.

Evaluatie van teamleden

Deze evaluatie vindt halfjaarlijks plaats. Zij kunnen beschouwd worden als functioneringsgesprekken.

Bespreken van de projectvoortgang met het SaC

Dit gebeurt regelmatig, zij het niet op vaste momenten. Soms is er wekelijks overleg, soms ook eens per maand. Er wordt overleg gevoerd tussen Afak en de directie van het SaC over twee onderwerpen:

- de hulpverlening inhoudelijk; het gaat hierbij om algemene aspecten,
- de algemene voortgang van het project, waarbij de relatie met de stuurgroep en de begeleidingscommissie ter sprake komt en de samenwerking van het project met andere netwerkinstellingen.

Vanuit het SaC is bijvoorbeeld concrete ondersteuning geleverd bij het maken van afspraken met het tienerteam van politie Meer en Vaart.

Studiedagen

Ongeveer eens per twee of drie maanden wordt er door het SaC een hele dag georganiseerd voor studiedoeleinden. Alle projectmedewerkers doen hieraan mee. Vaste onderwerpen zijn het evalueren van de interne gang van zaken en kritiek op elkaar uitoefenen. Daarnaast worden er op elke bijeenkomst een of meer specifieke thema's aan de orde gesteld, waarvoor externe sprekers worden uitgenodigd. De behandelde onderwerpen worden mede bepaald aan de hand van signalen vanuit de mentoren. In totaal zijn er in de evaluatieperiode vier studiedagen geweest. De thema's waren:

- families first;
- incest en specifieke problemen van meisjes;
- rechten van minderjarigen;
- contactlegging met ouders;
- inhoudelijke reflectie op de hulpverlening door Afak.

De projectmedewerkers vinden de studiedagen nuttig hoewel zij van mening zijn dat niet alle thema's op Afak van toepassing zijn.

3.5 Locatie en faciliteiten

Afak is gehuisvest in een lokaal van gebouw 'De Leeuw', een onderdeel van het Nova-college. Onderin de kelder van dit gebouw bevindt zich een Marokkaanse moskee. Verder maken de Marokkaanse buurtraad, de Marokkaanse vrouwenvereniging en het Marokkaanse Oudercomité gebruik van ruimtes in dit gebouw. De locatie biedt dus als voordeel dat het voor de Marokkaanse bevolkingsgroep een bekend adres is, dat regelmatig bezocht wordt. De laagdrempeligheid van het project wordt daarmee bevorderd. Er kleeft echter ook een nadeel aan deze locatie: Marokkaanse volwassenen lopen gemakkelijk bij het project binnen met verzoeken voor zichzelf.

Een knelpunt dat in de vorige rapportage reeds werdesignaleerd, bestaat nog steeds: er is dringend behoefte aan een rustige werkplek en een plaats met meer privacy. Men mist een extra ruimte waar een mentor apart kan gaan zitten met een cliënt. Weliswaar kan incidenteel een toevallig leegstaand lokaal of docentenkamer gebruikt worden, maar dat biedt niet altijd uitkomst. Bovendien is het niet praktisch omdat eerst een sleutel gehaald moet worden bij de conciërge, die niet altijd meteen te vinden is. En er is de kans dat de betreffende ruimte tijdens het gesprek weer geclaimd wordt door medewerkers van de school.

Een nieuw knelpunt in de faciliteiten is dat de personal computer en de printer regelmatig kapot zijn. De projectmedewerkers horen in zulke gevallen het SaC te bellen. Het SaC stuurt dan iemand van de technische dienst. In de praktijk duurt het lang (vaak ruim een week) voordat storingen verholpen worden.

3.6 Telefonisch meldpunt

Ten aanzien van het telefonisch meldpunt is er weinig veranderd. Wel zijn de tijden waarop het project bereikbaar is gewijzigd in van 8.30 tot 16.30 uur. Een andere wijziging is dat iedere avond één van de mentoren tot 22.00 uur oproepbaar is via een semafoon ('pieper'). Volgens de mentoren maakt met name de politie regelmatig gebruik van deze mogelijkheid.

De telefonische bereikbaarheid van het project is nog steeds 24 uur per dag. Na een bepaald tijdstip wordt de telefoon overgeschakeld naar Darna/Darha, zodat ook 's nachts naar Afak gebeld kan worden. In de praktijk is dit in de evaluatieperiode

echter niet gebeurd, voor zover de projectmedewerkers bekend is.

3.7 Registratiesysteem

Aan het registratiesysteem zijn sinds de vorige rapportage verbeteringen aangebracht. De registratie-formulieren sporen nu met hetgeen op het computerscherm te zien is. De antwoordcodes zijn duidelijk en bovendien zichtbaar op het computerscherm. De mentoren melden zonder uitzondering dat ze tevreden zijn over het registratiesysteem. Wel blijft invulling van het systeem arbeidsintensief. Bij het maken van uitdraaien blijkt ook dat niet alle gegevens volledig zijn ingevuld (zie hoofdstuk 2). Zolang dat het geval is, is het niet mogelijk snel een goed overzicht van de cliënten te krijgen.

Algemene cliëntgegevens worden ingevoerd door de administratief medewerkster van het project. Alle hulpverleningscontacten worden door de mentoren zelf geregistreerd. Slechts in een enkel geval kan een mentor soms niet alle informatie kwijt. Bijvoorbeeld: een specifiek probleem dat niet in de antwoordmogelijkheden voorkomt, kan ook niet via een soort 'open antwoord-mogelijkheid' worden ingevoerd. De mentor wordt dan gedwongen een probleemomschrijving te kiezen die minder adequaat is. De coördinator draait af en toe registratiegegevens uit - mentoren mogen/kunnen dat niet - om de jongeren door te spreken tijdens de teamvergadering; dit gebeurt overigens niet bij elke teamvergadering. Het registratiesysteem wordt niet of nauwelijks gebruikt voor de sturing van het project.

Een aandachtspunt in de registratie is de bezetting van de functie van administratieve kracht. Dit is in de ogen van de andere medewerkers een zwaarbelaste functie. In beperkte tijd moeten aanmeldingsgegevens ingevoerd en de wekelijkse teamvergaderingen genotuleerd en uitgewerkt. Er ontstaat soms een achterstand bij het invoeren, bijvoorbeeld als de administratieve kracht ziek is. Als de aanmeldingsgegevens niet zijn ingevoerd, betekent dat voor de mentoren dat zij de vervolgcontacten ook niet kunnen registreren.

Verder zijn er enkele wisselingen in de functie van administratrice geweest en enkele veranderingen in het beleid ten aanzien van hetgeen de mentoren zelf registreren. Als er een tijdelijke vacature is voor de functie van administratrice, is het de bedoeling dat de mentoren alle gegevens zelf invoeren. Zodra de vacature vervuld is, moeten mentoren alleen de vervolgcontacten invoeren.

3.8 Algemeen

De projectmedewerkers zijn van mening dat het project goed draait. De mentoren hebben na ongeveer anderhalf jaar werken een zekere routine opgebouwd. Zij kunnen in het algemeen goed omgaan met jongeren en hun ouders en ze voelen zich zelfverzekerder in hun werk. Voorts zijn het doel en de werkwijze van het project inmiddels veel duidelijker geworden voor de mentoren. Het project werkt volgens de medewerkers in vergelijking met de eerste periode meer gestructureerd. Bovendien gaat het de mentoren beter af om cliënten te weigeren die niet aan de instroomcriteria voldoen.

De problematiek van de cliënten is volgens de projectmedewerkers niet veranderd vergeleken met de vorige onderzoeksperiode. Het gaat om problemen op school, problemen in het gezin, problemen met de vrije tijdsbesteding en criminaliteit. Hoogstens lijkt scheidingsproblematiek iets vaker voor te komen: het is een paar keer gebeurd dat een heel gezin bij Afak wordt aangemeld vanwege een scheiding;

Afak neemt dan alleen de kinderen in behandeling die binnen de criteria vallen. Er zijn meer meisjes ingestroomd dan in de eerste periode; de jongens vormen echter nog steeds de meerderheid in het cliëntenbestand. De meisjes hebben in het algemeen een iets andere problematiek: hun problemen zijn van grotere omvang en/of complexere aard. Zij claimen (vooral onder invloed van de westerse cultuur) bijvoorbeeld een gelijkwaardiger positie of zijn op het vlak van seksualiteit in conflict met de meer traditionele opvattingen van hun ouders.

Er blijft altijd een groep jongeren die geen hulp wil, ook niet van Afak. Zij worden regelmatig opnieuw aangemeld. Achterliggende oorzaken voor het weigeren van hulp door de jongere kunnen volgens de projectmedewerkers zijn: slechte ervaringen met hulpverlening in het verleden, een beschermende opstelling van de ouders die bijvoorbeeld stellen dat hun kind ten onrechte door de politie verdacht wordt en tenslotte het niet buiten willen hangen van de vuile was.

4 Samenwerking volgens Afak

In dit hoofdstuk geven we de mening weer van de projectmedewerkers op de samenwerking met diverse netwerkinstellingen. We geven hierbij geen beschrijving per instelling apart maar een algemeen beeld per onderwerp.

4.1 Samenwerking rond de aanmelding

Scholen

Gevraagd naar de samenwerking met scholen geven mentoren en coördinator aan dat deze met een aantal goed is. Dit geldt bijvoorbeeld voor het Nova, Mondriaan, Patrimonium, de Wetering, Dominicus Savio en Troelstraschool. Met deze scholen heeft men regelmatig contact. Met het Europacollege en de Montelbaen is weinig contact; op deze scholen zitten wel enkele 16 of 17-jarigen, maar veel meer jongeren van 18 en ouder.

Met scholen voor het basisonderwijs is pas vanaf mei 1994 een begin gemaakt met de contactlegging.

Uit de gesprekken met de projectmedewerkers is gebleken dat met een aantal scholen weinig contact wordt onderhouden ondanks het feit dat er voor die school een aparte contactpersoon is aangesteld. Voor een goede samenwerking is een intensief contact tussen de contactpersonen juist van groot belang.

Bij aanmeldingen vanuit onderwijsinstellingen doen zich volgens het project een aantal knelpunten voor.

- Er worden minder jongeren aangemeld dan zou kunnen: de mentoren zien regelmatig spijbelaars op straat die niet zijn aangemeld.
- Jongeren worden vaak te laat aangemeld, dat wil zeggen als hun problematiek al is verergerd. Dit geldt voor de leerplichtambtenaren, maar ook voor scholen. Het gebeurt soms dat een jongen wordt aangemeld als er al een besluit is genomen hem van school te verwijderen.
- Sommige scholen hebben problemen met het feit dat Afak alleen jongeren uit haar werkgebied als cliënt aanneemt (een leerling uit Geuzenveld kan wel worden geholpen, maar een leerling van dezelfde school uit Oost niet).

Dergelijke problemen doen zich niet bij alle scholen voor. Het Mondriaan-lyceum hanteert volgens de projectmedewerkers een consequent beleid: wanneer een jongere een paar keer spijbelt, wordt deze meteen naar Afak doorverwezen. In de aanmeldingen van het Nova-college doen zich schommelingen voor.

Andere onderwijsinstanties

Het contact met de leerplichtambtenaren in de regio Amsterdam west is matig, datzelfde geldt voor het Netwerkoverleg-West. Dit laatste loopt niet goed en men is terughoudend in de richting van projecten.

In het Netwerkoverleg-West zitten onder meer (en voor Afak het meest relevant) enkele leerplichtambtenaren. Eenmaal per maand komt het overleg bijeen. Door de projectmedewerkers van Afak wordt het nut ervan vooral gezien in de informatie-uitwisseling over cliënten en behandelingswijzen. Er worden echter zelden cliënten van Afak besproken. De meeste jongeren die besproken worden, vallen niet in de doelgroep van Afak.

Politie

Met een belangrijke aanmelder, de politie van bureau Lodewijk van Deijssel, be-

staat volgens de projectmedewerkers een zeer goede samenwerking. Er wordt totale medewerking verleend door dit bureau en mentoren kunnen hier altijd binnenlopen. Over en weer vinden zeer regelmatig bezoeken plaats. De mentoren krijgen volledige informatie en er zijn goede mogelijkheden een vertrouwensband op te bouwen. Men schakelt Afak in als er een jongere vast zit en biedt gelegenheid contact te leggen met jongeren in de cel.

In vergelijking met bureau Lodewijk van Deijssel is de medewerking van het tiernerteam van bureau Meer en Vaart minder groot. Het personeel van Meer en Vaart maakt op de projectmedewerkers van Afak de indruk het erg druk te hebben en daardoor minder interesse te hebben in de activiteiten van Afak.

Tot februari 1994 werden alle aangehouden Marokkaanse jongeren uit Amsterdam-west door dit bureau bij Afak aangemeld. Afak moest daarna jongeren die niet aan haar criteria voldeden doorverwijzen naar andere instanties (bijvoorbeeld Preventieproject Osdorp of project Nieuwe Perspectieven). Bij de jongeren die als cliënt werden geaccepteerd bleek dat er door deze manier van aanmelding 2 à 3 weken tijd verliep tussen het moment dat de jongere op het bureau zat en de contactlegging door Afak. Dit werkte niet goed, omdat een groot aantal jongeren vervolgens niet reageerde.

Er zijn daarom vanaf februari 1994 andere afspraken gemaakt: in principe worden alleen jongeren aangemeld die tot de doelgroep behoren. De politie belt als er een jongere is aangehouden en de mentor gaat binnen een half uur op het bureau met hem of haar praten. Er vindt dan een soort intakegesprek plaats, waarbij meteen de eventuele ophalers van de jongere (ouders of broer) betrokken worden. De politie beschikt over de piepernummers van iedere mentor, zodat ze eventueel na kantoor-tijd bereikt kunnen worden tot 22.00.

Wanneer door politiemensen van bureau Meer en Vaart een cliënt wordt aangemeld, krijgt Afak alleen de persoonsgegevens door. Het wordt door de medewerkers van Afak betreurd dat geen schriftelijke informatie wordt verstrekt over het verleden van de aangemelde jongere, ook niet na herhaald aandringen. Wel is het politiepersoneel bereid telefonisch of mondeling dergelijke informatie te verschaffen.

4.2 Samenwerking rond doorverwijzing

Bij doorverwijzing van jongeren krijgt Afak regelmatig met instellingen te maken die in de stuurgroep van het project zijn verenigd.

Volgens de projectmedewerkers wordt in de praktijk het meest naar het PPI, het JAC en in mindere mate naar Boddaert doorverwezen. Ook naar de SaC-instellingen Darna en Darha wordt doorverwezen en wel via het JAC als plaatsende instantie.

Het PPI

De mentoren zijn van mening dat er in het algemeen een goede samenwerking bestaat met het PPI. Er bestaat waardering voor de werkwijze van het PPI, omdat er aan het gedrag van jongeren gewerkt wordt, bijvoorbeeld door te zorgen dat de jongeren hun huiswerk doen en dat ze naar school gaan. De mentoren herkennen zich in deze werkwijze omdat ze dicht aanligt tegen die van Afak.

Overigens lukt doorverwijzen niet altijd: de jongere moet doorverwezen willen worden. Volgens mentoren hebben Marokkaanse jongeren soms problemen met een doorverwijzing naar het PPI. Het levert statusverlies op: als je daarheen verwezen wordt, zien anderen je als een 'zwakkeling'.

Er doen zich in de samenwerking echter wel knelpunten voor. De mentoren raken

na doorverwijzing van een jongere naar PPI vaak weer betrokken bij de betreffende jongere. Dit omdat deze zelf weer terugkomt terwijl hij of zij nog in behandeling is bij het PPI⁸, ofwel omdat het PPI een medewerker van Afak verzoekt bij behandelingsgesprekken aanwezig te zijn, omdat de jongere veel minder vertelt dan bij Afak. Dit geldt zeker bij de lastiger cliënten. Het is duidelijk dat in deze gevallen een goede taakverdeling, afstemming en terugkoppeling noodzakelijk is.

Boddaert

Het Boddaert-centrum heeft een aantal plaatsen gereserveerd voor cliënten van Afak en geeft deze cliënten voorrang. De mentoren verwijzen naar eigen zeggen regelmatig door naar deze instelling; het gaat daarbij om jongeren voor wie hulpverlening aan het gezin noodzakelijk wordt geacht. De mentoren ervaren het contact en de samenwerking als goed.

SaC en JAC

Met het SaC (Darna en Darha) en met het JAC is de samenwerking naar tevredenheid. Naar deze instellingen wordt meestal doorverwezen als er voor een jongere (tijdelijk) onderdak geregeld moet worden. De mentoren blijven betrokken bij de jongeren die zij naar Darna of Darha hebben doorverwezen. Ook voor problemen op het terrein van uithuis plaatsingen en financiën wordt naar het JAC doorverwezen.

SSCW en SIJA

Het aanbod van de andere instellingen uit het samenwerkingsverband sluit niet goed aan op de behoefte van Afak. Het SSCW heeft bijvoorbeeld een aanbod waarvan bij Afak zelden of nooit behoefte is zoals het zwervproject en een postadres voor een uitkering. Jongeren die bij Afak worden aangemeld zwerven vrijwel nooit en hebben meestal ook geen uitkering.

De SIJA heeft een aanbod dat in principe wel aansluit op problematiek van de jongeren van Afak. Zo is het weleens voorgekomen dat er gezinstherapie wenselijk werd geacht door Afak-medewerkers. De betreffende cliënten verzetten zich echter tegen behandeling door deze Nederlandse instelling. Men wilde het liefst in eigen kring geholpen worden.

Overige organisaties

De start van het project Nieuwe Perspectieven (omstreeks september 1993) betekende een ontlasting voor Afak. Marokkaanse jongeren die bij Afak worden aangemeld, maar te oud zijn of een te zware problematiek hebben, kunnen nu worden doorverwezen naar dit project. De precieze criteria voor doorverwijzing zijn: jongeren, die ouder zijn dan 17 jaar of drie of meer keren met de politie in aanraking zijn gekomen. Er bestaat volgens de medewerkers van Afak een regelmatig en goed contact met Nieuwe Perspectieven.

Door het project wordt aangegeven dat aan het convenant met de Raad voor de Kinderbescherming niet of nauwelijks invulling is gegeven.

Met Impuls is het contact ronduit slecht: Impuls zou sportactiviteiten organiseren, maar is deze belofte niet nagekomen.

Door de mentoren wordt nauw contact onderhouden met de Marokkaanse gemeen-

⁸ Volgens de mentoren hebben de betreffende jongeren kennelijk meer vertrouwen in Afak dan in het PPI.

schap, onder meer via de moskee, het Marokkaans oudercomité en de Marokkaanse buurtraad die in hetzelfde gebouw gehuisvest zijn. Over en weer loopt men gemakkelijk bij elkaar binnen.

Eén van de mentoren bezoekt de moskee om het contact tussen Afak en de Marokkaanse gemeenschap een structureel karakter te geven. In de moskee wordt deze mentor regelmatig benaderd door mensen die hun kinderen willen aanmelden of vragen hebben. Als de vragen op het terrein van Afak liggen, verwijst de mentor hen daarheen door of loopt even met hen mee naar boven.

Samen met het oudercomité worden voorlichtingsavonden georganiseerd. Deze slaan goed aan bij de Marokkaanse gemeenschap: elke voorlichtingsavond wordt door ongeveer tachtig mensen bezocht. Een voorlichtingsavond waar de politie uitleg gaf over de vreemdelingenwet was zeer succesvol.

De Marokkaanse gemeenschap is volgens de projectmedewerkers in het algemeen zeer tevreden over Afak: Afak heeft veel tevreden klanten, de ouders zijn tevreden (de mentoren krijgen daar regelmatig complimenten van) en het project heeft een goede naam in de gemeenschap.

4.3 Algemeen

De mentoren menen dat de contacten van Afak met andere instellingen in het algemeen beter zijn geworden. Ook koppelt Afak beter terug naar instellingen over de ondernomen activiteiten. Volgens de projectmedewerkers zijn netwerkinstellingen beter op de hoogte geraakt van de doelstellingen en de doelgroep van het project. Het aantal aanmeldingen dat moet worden afgewezen (bijvoorbeeld als de jongere te oud of te jong is of buiten de regio woont) zou zijn afgenomen. Overigens blijkt uit hoofdstuk 2 dat er nog steeds een vrij groot aantal aangemelde jongeren als cliënt wordt geweigerd.

Elke mentor is vaste contactpersoon voor een aantal aanmeldende instanties; vaak is daar dan ook een contactpersoon aangewezen. De contactpersoon van Afak gaat af en toe bij die instelling langs of heeft anderszins contact. Dit gebeurt enerzijds om de samenwerking te versoepelen en anderzijds om te informeren of er nog (potentiële) jongeren zijn met problemen die bij Afak aangemeld zouden kunnen worden. Er zijn echter geen vaste overlegmomenten afgesproken waarop de mentor/contactpersoon contact heeft met de instantie waarvoor hij contactpersoon is. De mentor/contactpersoon hoeft niet per definitie alle cliënten te behandelen die een bepaalde instantie (bijvoorbeeld een school) aanmeldt, dat kan ook door andere mentoren gebeuren.

Men stelt dat in het algemeen vaste contacten de verwijscriteria kennen, maar dat nieuwe aanmelders die hulp zoeken daarvan niet altijd op de hoogte zijn.

Vooraf door de aanstelling van de vrouwelijke mentor slaagt men erin de moeders van jongeren vaker bij de behandeling te betrekken. De projectmedewerkers hebben in het algemeen het idee dat de ouders meer betrokken zijn geraakt bij de jongeren. Een aantal mentoren is van mening dat er meer aandacht bij instellingen is gekomen voor de problematiek van Marokkaanse jongeren.

5 Samenwerking volgens netwerkinstellingen

In dit hoofdstuk beschrijven we de samenwerking tussen Afak en de andere instellingen vanuit de visie van de andere organisaties. Het gaat hierbij om de instellingen uit het samenwerkingsverband rond Afak en andere instellingen waar Afak mee samenwerkt zoals de politie, scholen, project Nieuwe Perspectieven, Impuls en de Marokkaanse Buurtraad. Eerst beschrijven we de samenwerking rond de aanmelding, daarna de samenwerking rond de doorverwijzing en tenslotte de beoordeling van Afak door vertegenwoordigers van instellingen van het netwerk. Dit hoofdstuk is geschreven op basis van informatie van contactpersonen van organisaties die samenwerken met Afak⁹. Niet alle scholen waarmee Afak werkt zijn benaderd voor dit hoofdstuk. Er zijn vijf scholen geselecteerd van wie de medewerkers van Afak aangeven dat ze er regelmatig contact mee hebben. Van vier scholen is alleen met de door de Afakmedewerker genoemde contactpersoon gesproken. Van het Nova-college, de school waar Afak is gevestigd, is met vier mensen gesproken om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen.

5.1 Samenwerking rond de aanmelding

Scholen

Met scholen zijn er geen afspraken op papier gezet over de aanmelding van jongeren. Aanmelding geschiedt door een individuele docent of door een specifiek voor de begeleiding van leerlingen ingesteld overleg, zoals de zorgbreedte commissie op het NOVA of het Onderwijsvoorrangbeleid-overleg van Patrimonium. Tijdens de aanmelding zelf signaleren de scholen geen problemen. Sommige scholen tekenen aan dat het aantal door hen verrichte aanmeldingen gering is. Volgens de geïnterviewden van de vijf benaderde scholen luidde het aantal aanmeldingen als volgt.

- Nul door Patrimonium; wel begeleidt Afak jongeren die op het Patrimonium instromen. Dit aantal wordt door geïnterviewde op ongeveer tien geschat.
- Drie à vier door De Wetering.
- Zes door Huygens-college.
- Drie door de Troelstraschool.
- Door het Nova-college twee of tien. De ene geïnterviewde geeft aan dat de school vanuit de zorgbreedtecommissie formeel twee jongeren heeft doorverwezen; tegelijkertijd sluit deze niet uit dat jongeren op een andere manier bij Afak in begeleiding zijn gekomen. Een andere geïnterviewde geeft aan dat tien jongeren zijn aangemeld waarvan drie door de betrokkene zelf.

Als oorzaak van deze soms lage aantallen worden door de verschillende scholen diverse redenen genoemd¹⁰.

- Sommige scholen hebben zelf begeleidingsprogramma's en nemen dus in eerste instantie de begeleiding van hun leerlingen in eigen hand. Afak is voor sommige scholen het middel dat ze uitproberen als de eigen interventies niet het gewenste effect hebben opgeleverd. Een neveneffect van deze gang van zaken is dat jongeren al een heel begeleidingstraject achter de rug hebben voor ze bij Afak worden aangemeld.

9 Een lijst met instellingen en de personen met wie is gesproken is bijgevoegd als bijlage.

10 De meeste scholen noemen een combinatie van redenen, geen enkele school noemt alle hier opgesomde redenen.

- Sommige scholen zijn niet goed op de hoogte van de mogelijkheden van het project, en hebben soms niet duidelijk voor ogen met welke problemen ze bij het project terecht kunnen. Een aantal geïnterviewden meldt dat dit probleem zich in het algemeen voordoet bij jeugdhulpverleningsorganisaties.
- Sommige scholen hebben minder prettige ervaringen met Afak in de zin dat de medewerkers van Afak zich in de ogen van de leerkrachten te passief opstelden,
- Voor sommige scholen zijn de criteria waarmee Afak zijn doelgroep afbakt onduidelijk. Sommige geïnterviewden geven aan dat een niet-gehonoreerde aanmelding tot teleurstelling en irritatie kan leiden. Dit kan het besluit om andere leerlingen aan te melden negatief beïnvloeden. Scholen die wel van de criteria op de hoogte zijn maar veel leerlingen hebben die niet tot de doelgroep van Afak behoren ervaren de criteria soms als hinderlijk en verwijzen daarom ook leerlingen die tot de doelgroep behoren niet door naar Afak.
- Op sommige scholen is de problematiek van de jongeren dusdanig zwaar dat zij direct bij andere instellingen, zoals project Nieuwe Perspectieven, worden aangemeld.

Andere onderwijsorganisaties

De leerplichtambtenaar Geuzenveld/Slotermeer heeft ongeveer vijf jongeren bij Afak aangemeld, waarvan er voor zover hij weet drie of vier in begeleiding zijn genomen. De andere(n) woonden niet in het werkgebied. Het aantal aanmeldingen is volgens de leerplichtambtenaar niet zo hoog omdat:

- scholen jongeren zelf doorverwijzen;
- er onduidelijkheid is over de werkwijze van Afak en
- veel jongeren in het gebied naar school gaan die er niet wonen.

Vanuit het Netwerkoverleg-West zijn twee à drie jongeren naar Afak verwezen en ook geaccepteerd. Het geringe aantal aanmeldingen heeft dezelfde oorzaken als bij de leerplichtambtenaar zijn genoemd. Voor het Netwerkoverleg geldt tevens dat Afak tijdens de overleggen niet aangeeft wanneer een jongere bij het project terecht kan. Ondanks dat Afak al ruime tijd bij het overleg aanwezig was, weet de secretaris ervan niet wat Afak precies doet. Hij heeft Afak daarom in het voorjaar van 1994 uitgenodigd hierover uitleg te geven. Afak zou tijdens de volgende bijeenkomst een toelichting geven, echter dit is niet gebeurd. Geen van de participanten aan het overleg is hier nog op teruggekomen.

Politie

Er zijn verschillen tussen het team jeugdzaken van wijkteam Lodewijk van Deijssel en het tienerteam van Meer en Vaart in de wijze van aanmelden en het contact naar aanleiding van de aanmeldingen.

Het bureau Lodewijk van Deijssel meldde in de periode van onderzoek ongeveer 15 jongeren aan bij Afak, waarvan er ongeveer tien in begeleiding werden genomen. De overige jongeren woonden buiten het werkgebied van Afak of zijn doorverwezen naar andere instellingen, zoals het JAC. Het team jeugdzaken van dit bureau heeft een vaste contactpersoon voor Afak. Gedurende de rapportageperiode kwam er twee keer een nieuwe contactpersoon, in augustus 1993 en in het voorjaar 1994.

Per augustus 1993 bestonden er weinig concrete afspraken over de aanmeldingen. De contactpersoon van het team is toen bij Afak langs geweest en heeft de afspraak gemaakt dat een medewerker van Afak eens in de 14 dagen op het bureau langs zou komen. Aan de hand van door de politie opgestelde lijsten werden op deze afspraken de aangehouden Marokkaanse jongeren besproken. Deze samenwerking verliep naar volle tevredenheid van het wijkteam jeugd van bureau Lodewijk van Deijssel. Met de komst van een nieuwe contactpersoon in het voorjaar veranderde

de werkwijze. Contacten verliepen toen meer incidenteel, namelijk aan de hand van aanmeldingen van jongeren die het bureau bij Afak deed.

Het tienerteam van bureau Meer en Vaart verwees tussen begin 1993 en begin 1994 ongeveer 115 jongeren naar Afak. Dit aantal is zo hoog, omdat alle aangehouden Marokkaanse jongeren uit Amsterdam-west werden aangemeld en Afak volgens afspraak zou zorgen voor doorverwijzing. Na deze periode zijn door het tienerteam geen gegevens geregistreerd.

De afspraken tussen het bureau en Afak veranderden begin 1994 op verzoek van Afak. Voor die tijd informeerde de politie het project eens in de week over de Marokkaanse jongeren die gedurende die week met de politie in aanraking waren gekomen. Afak vond de tijd die verstreek tussen de aanhouding van een jongere en het moment dat Afak werd ingeschakeld te lang. Afgesproken werd dat de politie Afak zou bellen zodra een Marokkaanse jongere in verzekering werd gesteld. Een medewerker van Afak zou dan meteen komen en kon dan direct op de zaak inspeken. Om Afak ook buiten de kantooruren te kunnen bereiken zou de politie het nummer van de semafoon krijgen en het rooster welke medewerker bereikbaar zou zijn. Van de jongeren die niet in verzekering werden gesteld zou de politie eens in de week de namen doorgeven aan Afak.

Deze afspraken werkten volgens de politie niet. De politie geeft aan ongeveer tien keer Afak gebeld te hebben, maar dat slechts één keer een medewerker van Afak ook langs kwam. Bij de politie is toen het beeld ontstaan dat bellen geen zin had en men is daarmee gestopt.

Een reden die Afak aanvoerde om niet te komen was dat de jongere buiten het werkgebied van Afak woonde (maar binnen het district van Meer en Vaart, namelijk De Baarsjes). De woordvoerder van het tienerteam acht dit in strijd met de afspraken die hij hierover met de coördinator van Afak had gemaakt. Jongeren uit dat betreffende deel zouden volgens de woordvoerder wel voor begeleiding in aanmerking komen (volgens de coördinator van Afak is dit echter niet het geval). De contactpersoon van het tienerteam heeft dit probleem met de coördinator van Afak besproken. Deze vroeg om in dergelijke gevallen contact met hem op te nemen. Dit werkte niet volgens de politie doordat de jongeren veelal in het week-einde of 's avonds door de politie in verzekering werden gesteld en de coördinator dan niet bereikbaar was.

Het politiebureau heeft het rooster met de 'avonddiensten' van medewerkers van Afak maar één maand gekregen. Vanwege de geringe respons van Afak op de oproepen in de avonduren ziet de geïnterviewde dit niet als een gemis. Het tienerteam belt Afak nu de ochtend na de in verzekering stelling van een jongere om dit te melden.

In de loop van de rapportageperiode is het tienerteam meer jongeren naar Nieuwe Perspectieven gaan doorverwijzen die het jaar ervoor nog bij Afak werden aangemeld. Volgens de geïnterviewde stuurt Afak die jongeren ook door dit project en kan de politie de jongeren dan beter direct zelf aanmelden.

JAC

Het JAC heeft ongeveer drie à vier jongeren bij Afak aangemeld. Dit betreft de zogenaamde 'begeleide doorverwijzingen': jongeren die bij het JAC zijn langs geweest, een intake-gesprek hebben gehad en op basis van hun lichte problematiek voor begeleiding van Afak in aanmerking kwamen. Hiernaast zijn er jongeren via de telefoon aangemeld. Het is onbekend om hoeveel jongeren het hierbij gaat.

Terugrapportage

De meeste geïnterviewden van de benaderde scholen en de leerplichtambtenaar (die mede spreekt namens het Netwerkoverleg-West), hebben kritiek op de wijze waar-

op de medewerkers van Afak terugrapporteren. Afak neemt veelal geen contact op met de verwijzende instelling over het verloop van de hulpverlening. De scholen geven aan dat ze zelf enkele weken na een aanmelding contact met Afak moeten opnemen om te horen welke initiatieven Afak heeft ondernomen. Deze gang van zaken wordt vanuit de Troelstraschool gerelativeerd door erop te wijzen dat weinig instellingen uit de jeugdhulpverlening naar de school op een bevredigende wijze terugrapporteren.

Er zijn uitzonderingen op de ontevreden geluiden over de terugrapportage. Het Patrimonium bijvoorbeeld heeft weliswaar zelf niemand bij Afak aangemeld, maar sommige leerlingen werden al door Afak begeleid voordat ze op deze school kwamen. Een mentor van Afak informeerde de betreffende leerkracht dat hij een jongere begeleidde en tijdens het traject verliep de samenwerking prima. Na ongeveer vier maanden staakte Afak de begeleiding, terwijl de leerkracht aangaf dat de leerling naar zijn inzicht steun nodig had. De begeleiding werd beëindigd omdat de maximale begeleidingsduur was bereikt.

Ook een geïnterviewde van het Nova-college is tevreden over de terugrapportage door Afak. Een week na aanmelding is er uitvoerig overleg met een medewerker van Afak en de leerling over de gemaakte afspraken. Afhankelijk van de problematiek van de jongere kan het voorkomen dat de begeleider van de school, de leerling en de Afak-medewerker gedurende drie weken elke dag een gesprek hebben.

Aan de politie rapporteerde Afak aanvankelijk wat het had gedaan. Het tienerteam van Meer en Vaart vond de rapportages te karig en onvoldoende inzicht bieden. Aangezien hierin volgens de geïnterviewde geen verandering optrad heeft men na verloop van tijd gemeld geen behoefte meer te hebben aan de terugrapportage. De politie geeft aan over de rapportage van projecten waarmee vergelijkbare afspraken bestaan, zoals Nieuwe Perspectieven en het Preventieproject Osdorp, wel tevreden te zijn.

Met het politiebureau Lodewijk van Deijssel was, van augustus 1993 tot voorjaar 1994 een tweewekelijks contact waar onder meer de problematiek van de jongeren die waren aangehouden werd besproken. Met het wisselen van de contactpersoon in het voorjaar van 1994 is dit reguliere overleg gestopt. Het bureau Lodewijk van Deijssel heeft Afak gevraagd uitvoeriger te rapporteren en aangegeven dat de rapportages justitie behulpzaam kunnen zijn bij de oordeelsvorming.

Bij de meerderheid van de geïnterviewden, bestaat als gevolg van het gebrek aan terugrapportage onduidelijkheid over het functioneren van Afak. Men vraagt zich af hoe de abstracte formuleringen over de doelstelling, doelgroep en werkwijze worden vertaald naar de dagelijkse praktijk.

Bij het JAC en Nieuwe Perspectieven heeft deze onduidelijkheid geleid tot de vraag of de werkzaamheden van Afak vanuit de wens van de begeleide jongeren niet teveel richting een eerstelijnsorganisatie is opgeschoven, waardoor de preventietaken in het gedrang komen.

De vaagheid over het functioneren betreft evenwel niet alleen Afak. Patrimonium meldt dat het onduidelijk is met welke problemen een school bij welke instelling terecht kan, en vanuit het Nova-college wordt opgemerkt dat ook het functioneren van Nieuwe Perspectieven niet helder is.

Overleg

Een aantal geïnterviewden geeft aan een regulier overleg met het project op prijs te stellen. Vanuit De Wetering, Patrimonium en de Troelstraschool wordt aangegeven dat een regulier overleg over zaken die de dagelijkse praktijk overstijgen, bijvoorbeeld over de doelgroepen en werkwijze van de verschillende instellingen, de afstemming en samenwerking kan verbeteren.

De contactpersoon van het team jeugdzaken Lodewijk van Deijssel geeft aan veelvuldige contact te hebben met het project. Het bureau betreft Afak bij voorlichtingsactiviteiten in de moskee aan de ouders van de jongeren en schakelt medewerkers incidenteel in bij problemen als de taal een barrière is, bijvoorbeeld bij burenruzies. De contactpersoon heeft hiernaast behoefte aan een regulier overleg.

5.2 Samenwerking rond doorverwijzing

Rol coördinatorenoverleg

Het coördinatorenoverleg, dat in 1993 door de stuurgroep is ingesteld heeft een aanbod geformuleerd dat is opgenomen in het 'Intern Werkplan Afak 1994'. De door Afak ervaren onduidelijkheid zou hiermee volgens de coördinatoren weggenomen moeten zijn.

De doorverwijzing van jongeren door Afak naar deze instellingen is evenwel in de ogen van de geïnterviewden onvoldoende op gang gekomen. Als belangrijkste oorzaak wordt genoemd dat tijdens het coördinatorenoverleg discussies op een te abstract niveau bleven steken en er geen inhoudelijke inventarisatie heeft plaats gevonden van de problematiek en leeftijd van de jongeren die door Afak werden begeleid. De coördinatoren hebben zo geen zicht gekregen op de aard en omvang van de problematiek van de cliënten van Afak.

Het coördinatorenoverleg is aan het einde van de rapportageperiode in geringe frequentie bij elkaar geweest. Vanuit het JAC wordt opgemerkt dat wellicht in een andere vorm, bijvoorbeeld bilateraal, overleg tussen de coördinatoren nuttig kan zijn.

Het PPI

Afak ervoer de intake-procedure van PPI als een knelpunt. Het PPI heeft daarop voor jongeren die Afak aanmeldt een kortere intake-procedure ingesteld. Daarnaast heeft het PPI plaatsen voor Afak gereserveerd: drie in de ambulante hulpverlening, vijf in het daghulpprogramma en vijf in het Nina-project (een project gericht op migrantenmeisjes in Bos en Lommer). Afak heeft vijf jongeren voor de ambulante hulpverlening naar het PPI doorverwezen, waarvan er vier in begeleiding zijn genomen. Volgens de geïnterviewde een teleurstellend aantal, mede gezien het aantal aanmeldingen die andere organisaties, zoals scholen en het preventieproject Osdorp, bij het PPI doen. Het wordt vervelend gevonden dat Afak eerst kritiek uitoefent op het PPI, maar dat nadat het PPI aan de kritiek tegemoetkomt Afak toch weinig jongeren doorverwijst. Uit hoofdstuk 2 blijkt overigens dat slechts één doorverwijzing naar het PPI is geregistreerd.

De samenwerking tijdens de intake wordt door het PPI goed genoemd. PPI vindt het opmerkelijk dat van de vijf verwijzingen er vier¹¹ van dezelfde mentor afkomstig waren en vraagt zich af of er geen grote verschillen bestaan in de werkwijze van de verschillende mentoren.

Boddaert

Ook Boddaert is ingegaan op de door Afak ervaren knelpunten: Boddaert reserveert van haar beschikbare 38 plaatsen 20% voor Afak en jongeren die via Afak bij Boddaert komen krijgen een versnelde intake-procedure. Volgens de geïnterviewde verwees Afak circa drie jongeren naar Boddaert, waarvan er twee in bege-

11 Uit het onderzoek bleek dat deze jongeren allen afkomstig waren van het Huygens-college (waarin Dominicus Savio is opgegaan). De voormalige leerlingbegeleider schakelde Afak in met de bedoeling dat de jongeren huiswerkbegeleiding van PPI zouden krijgen.

leiding werden genomen. Uit hoofdstuk 2 blijkt dat slechts één geval is geregistreerd. Bij de intake en tijdens de eerste maand betreft Boddaert de mentor van Afak bij de begeleiding. De geïnterviewde van Boddaert is tevreden over de samenwerking rond de doorverwijzing.

JAC

Het JAC houdt open spreekuren. Als Afak belt dat het een jongere doorverwijst, zorgt het JAC dat het betreffende team op de hoogte is van de komst van de jongere. Dat bespoedigt de hulpverlening. Vaak brengt een mentor van Afak de jongere naar het JAC; deze vorm van begeleide doorverwijzing wordt door het JAC gewaardeerd. Ook het JAC had meer doorverwijzingen van Afak verwacht dan de drie à vier die er nu via Afak zijn aangemeld. Van deze doorverwijzingen is slechts één geval geregistreerd (zie hoofdstuk 2).

Het JAC constateert dat Afak jongeren met een zware problematiek (tevens veelal afkomstig uit een ernstig ontwrichte gezinssituatie) doorverwijst. Voordat de jongeren bij het JAC komen heeft Afak ze al lange tijd begeleid. Het JAC geeft aan dat het voor haar als eerstelijnsorganisatie dan ook moeilijk is om adequate hulp te bieden. Inschakeling van een tweedelijnsorganisatie is wellicht beter op zijn plaats. Een andere mogelijkheid is dat Afak in een eerder stadium de jongere met het JAC in contact brengt. Van de vier jongeren die Afak doorverwees werd er één uit huis geplaatst, bij twee volgden gezinsinterventies en de laatste haakte reeds na de eerste afspraak af.

SaC/Darna

Afak heeft drie jongeren naar SaC/Darna doorverwezen. De geïnterviewde vindt dit aantal niet weinig of teleurstellend aangezien er nog vele andere instellingen zijn waarnaar Afak kan doorverwijzen. De samenwerking tussen Afak en SaC/Darna verliep hierbij naar het oordeel van de geïnterviewde uitstekend. De begeleiders van het project en van Darna werken prettig samen en verdelen de werkzaamheden. De medewerkers van Afak blijven dus bij de verdere begeleiding van de jongere betrokken.

SIJA

Afak heeft in de rapportageperiode één jongere doorverwezen naar het SIJA.

SSCW

SSCW had nadat het aanbod van de instelling was geformuleerd meer doorverwijzingen verwacht. Onder meer wordt gewezen op het in de eerste tussenevaluatie gesignaleerde relatief grote aantal jongeren dat Afak begeleidt dat ouder is dan 18 jaar. Desondanks bleven aanmeldingen op één uitzondering na (dit geval is niet geregistreerd) uit. Dit valt volgens SSCW niet te verklaren vanuit de problematiek van de jongeren in Nieuw West: deze is niet minder zwaar dan die van jongeren in de rest van de stad. Het SSCW ziet als mogelijke oorzaak voor het uitblijven van aanmeldingen dat het zelf geen medewerkers in Nieuw West heeft, waardoor de afstand tussen Afak en SSCW groot is.

Project Nieuwe Perspectieven

Afak kan ook jongeren doorverwijzen naar organisaties die niet in het samenwerkingsverband participeren, bijvoorbeeld het project Nieuwe Perspectieven. Vanuit Afak zijn volgens de geïnterviewde één à twee jongeren naar dit project doorverwezen (dit terwijl volgens de registratie van 11 doorverwijzingen sprake is). Daarnaast zijn er vier à vijf jongeren die de politie in eerste instantie bij Afak had aangemeld, maar die buiten het werkgebied van Afak vielen vervolgens door de politie bij Nieuwe Perspectieven aangemeld. Vanuit het project Nieuwe Perspectie-

ven wordt de doorverwijzing als een knelpunt benoemd, vermoed wordt dat Afak jongeren begeleidt die vanwege hun problematiek de doelgroep van Nieuwe Perspectieven vormen.

Terugrapportage

De instellingen naar wie Afak jongeren doorverwijst informeren Afak over de afspraken met de jongeren en de wijze waarop de begeleiding gestalte krijgt. Een aantal instellingen, bijvoorbeeld Boddaert, SaC (Darna) en het JAC, betreft de medewerkers van Afak in het begin van het begeleidingstraject. De terugrapportage gebeurt meestal door de begeleiders. Boddaert spreekt gedurende de eerste drie maanden één keer per maand met Afak door wat met de jongere gebeurt, daarna eens in de drie maanden en vervolgens ieder half jaar. PPI geeft aan voor Afak een uitzondering te maken, naar andere instellingen die jongeren naar PPI verwijzen wordt niet zo uitgebreid teruggerapporteerd.

Vanuit SaC/Darna worden, mede door de goede informele contacten, de medewerkers van Afak zeer nauw betrokken bij de begeleiding van de jongeren. De medewerkers van Afak blijven zorgen voor de werkzaamheden 'buitenshuis', zoals het onderhouden van contacten met begeleid wonen-projecten, het aanvragen van een uitkering of het zoeken van een school. De medewerkers van Darna verzorgen de begeleiding van de jongeren binnenshuis.

5.3 Beoordeling van Afak

Een medewerker van het Nova-college waarschuwt dat het project door de geringe helderheid het gevaar loopt dat er een beeld ontstaat van 'stroperigheid' en 'ze doen niets'. Op dit moment is dit beeld er bij de instellingen niet. Wel hebben de geïnterviewden van beide politiebureaus, sommige scholen, het project Nieuwe Perspectieven, de leerplichtambtenaar en het Netwerkoverleg-West de indruk dat de medewerkers van het project zich passief opstellen en meer initiatief zouden kunnen nemen. De volgende voorbeelden kunnen hiervan genoemd worden.

- Vanuit verschillende scholen komt de opmerking dat het herhaaldelijk is voorgekomen dat twee à drie weken na aanmelding Afak nog geen contact had gehad met de jongere. De medewerkers zijn dan langs huis geweest en troffen niemand thuis of hadden een brief geschreven waarop niet is gereageerd.
- Over een jongere die veelvuldig spijbelde en zelden op school kwam, werd teruggemeld dat de jongere niet op de afspraak was verschenen en Afak daarna geen initiatief meer had genomen.
- De contacten tussen Afak en het Huygens-college (Dominicus Savio) en de Troelstra-school zijn tot stand gekomen op initiatief van de scholen.
- Er wordt geconstateerd dat weinig vindplaatsgericht wordt gewerkt. Signalen van een school dat op een bepaalde plaats een groep jongeren rondhing leidde niet tot actie van Afak, evenmin kreeg de school ooit een signaal dat een spijbelende scholier op een bepaalde plek zijn tijd doorbracht.

De meningen van het Nova over de mate waarin Afak initiatieven neemt, zijn echter tegenstrijdig. Een andere geïnterviewde roemt Afak om zijn vele initiatieven en de activerende werking. De projectmedewerkers organiseren bijvoorbeeld in vakantieperiodes vrijetijds-activiteiten en stimuleren jongeren om lid te worden van een voetbalvereniging.

In de ogen van de contactpersoon van Lodewijk van Deijssel zou het project zich eveneens actiever kunnen opstellen. De geïnterviewde geeft het voorbeeld dat de afgelopen zomer een aantal ouders naar Marokko op vakantie ging zonder voldoen-

de toezicht voor de achterblijvende kinderen te regelen. Een aantal van deze jongeren, in ieder geval meer dan tien, is in die periode met de politie in aanraking gekomen. Volgens de contactpersoon van de politie zou Afak dergelijke signalen moeten oppikken.

De samenwerking tussen Afak en Impuls is niet van de grond gekomen. Impuls heeft Afak een concreet aanbod gedaan waarop Afak niet is ingegaan. Het aanbod hield in dat op elke woensdag- en vrijdagmiddag en regelmatig op zondagmiddag kan worden gesport. Afak ging hier volgens Impuls niet op in omdat het project eiste dat elke zondagmiddag kon worden gesport. Bij Impuls is men dan ook ontevreden over Afak.

Een ander gevolg van de onduidelijkheid in het functioneren van het project is dat voor de meeste organisaties de toegevoegde waarde van Afak niet helder is. De meeste geïnterviewden zien wel het theoretische nut van het project, maar kunnen niet oordelen of dat ook in de praktijk wordt waargemaakt. Men weet hiervoor te weinig van het dagelijkse functioneren van Afak.

De meeste organisaties ervaren het contact op individueel niveau tussen medewerkers van Afak en hun organisatie als prettig. Bovendien is men in het algemeen positief over de betrokkenheid van de projectmedewerkers bij de jongeren. Op projectniveau wordt de samenwerking evenwel door de meerderheid als stroef, problematisch of als onvoldoende getypeerd. Dit geldt voor het tienerteam van Meer en Vaart, het Netwerkoeverleg-West, PPI, SSCW, Nova, de Troelstraschool, het JAC, Impuls en Nieuwe Perspectieven.

Voor een aantal organisaties heeft Afak wel een toegevoegde waarde. In zijn algemeenheid tevreden over de samenwerking zijn de politie van bureau Lodewijk van Deijssel, Boddaert, De Wetering, het Huygens-college en Patrimonium.

De geïnterviewde van Boddaert geeft aan dat de jongeren die Afak heeft doorverwezen hoewel dat aantal gering is, zonder Afak niet bij Boddaert zouden terecht komen.

Volgens het bureau Lodewijk van Deijssel zorgt Afak voor begeleiding van jongeren. De mentoren geven informatie aan jongeren over allerlei onderwerpen en houden contact met scholen. Soms fungeert een mentor als tolk bij gesprekken met ouders. Daarnaast vervult Afak een brugfunctie naar de Marokkaanse gemeenschap. Medewerkers van Afak helpen de politie bij de voorbereiding en uitvoering van de voorlichtingsavonden voor Marokkanen.

Voor de Marokkaanse Buurtraad wordt een brugfunctie ook vervuld. Daarnaast is Afak onder de Marokkanen in de buurt goed bekend. De geïnterviewde geeft aan dat de problemen met jongeren in de buurt mede door het werk van Afak zijn verminderd. De geïnterviewden van Patrimonium, het Huygens college en één van de geïnterviewden van het Nova-college zien als toegevoegde waarde van Afak dat de mentoren tijd hebben om bij de ouders langs te gaan, iets waar leerkrachten niet altijd in de gelegenheid toe zijn. Hieraan wordt vanuit het Nova toegevoegd dat de mentoren doordat ze nog betrekkelijk jong zijn, zich goed kunnen inleven in de jongeren en voor de jongeren ook een voorbeeld zijn. Het is de geïnterviewde opgevallen dat er vaak een hechte vertrouwensband tussen jongere en mentor is. Vanuit het SaC (Darna) wordt zeer positief geoordeeld over de toegevoegde waarde van het project. De geïnterviewde geeft aan van de politie vernomen te hebben dat de criminaliteit van jongeren in Geuzenveld/Slotermeer met 40% is gedaald en onder Marokkaanse jongeren zelfs met 90%.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 De organisatie van het project

Het functioneren van de stuurgroep

De stuurgroep is actiever geweest in de aansturing van het project. Door de betrokkenheid van het SOJA is meer structuur in het functioneren gebracht. Er is ingespeeld op een aantal problemen die in de eerste projectfase werden gesignaleerd. Het belangrijkste aspect hierin is het formuleren van een aanbod door de deelnemers aan de stuurgroep. Alle instellingen hebben kennis en deskundigheid toegezegd en ingezet; een aantal (het PPI, Boddaert en het SaC) heeft plaatsen beschikbaar gesteld.

Ondanks deze ontwikkelingen is de stuurgroep zelf tot de constatering gekomen dat een slagvaardiger optreden vereist is. Na de onderzoeksperiode is men overgegaan tot de instelling van een klein comité, dat beslissingsbevoegdheid heeft.

Een gevolg van deze ontwikkeling kan zijn dat de betrokkenheid van instellingen die niet aan het kleine comité deelnemen, afneemt. Dit gevaar is niet denkbeeldig wanneer we zien dat de betrokkenheid van enkele deelnemers, te weten SSCW en SIJA op dit moment al vrij gering is.

Met de instelling van het coördinatoren-overleg (medio 1994 overgegaan in het zorgregio-overleg) is door de stuurgroep gezorgd voor een overleg-moment op het niveau van coördinatoren, waar eventuele problemen kunnen worden besproken en afstemming plaats vindt. Een dergelijk overleg is voor het functioneren van het project van belang. Knelpunten in de opvang van Marokkaanse jongeren kunnen hier worden besproken en er kan een aanzet voor oplossingen worden gegeven.

De interne organisatie van Afak

De interne organisatie van Afak is verstevigd in vergelijking met de vorige periode. Een strakkere organisatiestructuur is van belang voor het goed functioneren van het project in de laatste fase van het experiment. Recente ontwikkelingen rondom Amal, eveneens een categoriaal project, maken dat het functioneren van Afak door vele directe en indirecte betrokkenen met extra belangstelling en extra kritisch zal worden gevolgd.

Er is regelmatig overleg met de directie van het SaC ter ondersteuning van het project bij haar dagelijkse werkzaamheden. De deskundigheid van het SaC op het terrein van hulpverlening en organisatie is door Afak benut.

Daarnaast zijn door de coördinator meer interne overlegmomenten op uitvoerend niveau ingesteld, namelijk het wekelijkse bilaterale werkoverleg tussen mentor en coördinator en de wekelijkse teamvergaderingen. De projectmedewerkers geven aan dat deze overleggen een bijdrage leveren aan het eigen functioneren. Zij menen dat het project goed draait en hebben duidelijker voor ogen hoe zij met jongeren en ouders om moeten gaan.

Conclusie

De stuurgroep functioneert beter dan in de eerste projectperiode. Het vastleggen van het aanbod van diverse instellingen aan Afak, betekent een impuls voor het project. Het blijft lastig een eenheid te vormen, dit blijkt wel uit de oprichting van het kleine comité voor een slagvaardiger optreden.

De coördinator heeft in de onderzoeksfase de interne structuur van het project

versterkt. Er vinden wekelijks besprekingen plaats tussen coördinator en mentor en er zijn wekelijkse teamvergaderingen. Noodzakelijke voorwaarde voor het project is een goede ondersteuning van de coördinatie van Afak van dagelijkse aangelegenheden vanuit het SaC.

Ten aanzien van de organisatie van het project doen we de volgende aanbevelingen:

Aanbeveling 1

Wij bevelen aan dat door de stuurgroepleden een structuur wordt ontworpen voor de relatie tussen stuurgroep en het kleine comité. Hierbij moeten de bevoegdheden van beide overleggen duidelijk worden omschreven.

Aanbeveling 2

Wij bevelen aan dat de stuurgroep bewaakt dat het overleg tussen coördinatoren van de zorgregio Nieuw-west functioneel is voor Afak. Het gaat daarbij om een goede afstemming, met name op het terrein van doorverwijzingen. Op eventuele signalen van het project aan dit overleg moet adequaat gereageerd worden.

Aanbeveling 3

Wij bevelen aan om de ondersteuning van Afak in het dagelijks functioneren door het SaC te continueren en verder uit te bouwen. De ondersteuning zou zich toe moeten spitsen op de volgende onderwerpen:

- het verkrijgen van beter inzicht in de resultaten van de interventies van het project;
- de externe contacten, met nadruk met op de verdere ontwikkeling van samenwerking met netwerkinstellingen en het bewaken van gemaakte afspraken.

Het verdient daarbij aanbeveling om te kiezen voor heldere lijnen in de contacten tussen SaC en Afak en de verantwoordelijkheid voor het verloop van de ondersteuning in de handen van één persoon te leggen.

Aanbeveling 4

Wij bevelen aan de wekelijkse overleggen (het bilaterale werkoverleg en de teamvergadering) binnen Afak te handhaven. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de coördinator. Te overwegen valt dat in verband met de inhoudelijke ondersteuning, de vertegenwoordiger van het SaC eenmaal per maand als adviseur aan deze overleggen deelneemt.

6.2 De voortgang van het project

Registratiesysteem

Ten aanzien van het registratiesysteem geldt dat het ondanks de aangebrachte verbeteringen slechts beperkt bruikbaar is. Er zijn problemen zowel bij de in- als de output. Relevante gegevens zijn niet volledig ingevuld. Bovendien kan een aantal uitdraaien met informatie over de ontwikkeling in de situatie van jongeren, niet verstrekt worden. Over de effectiviteit van de interventies van de medewerkers van Afak kan op basis van de beschikbare registratiegegevens geen uitspraak gedaan worden.

Aanmelding

Uit de registratie (met de gegeven beperkingen) en de interviews met de project-medewerkers zijn de volgende conclusies te trekken.

- Het bereik van het project is onverminderd groot; in één jaar zijn 164 jongeren

ingestroomd. Ondanks de gelijkgebleven instroom ervaren de mentoren minder werkdruk.

- Het project is er beter in geslaagd de doelgroep te bereiken: de instroom van jongeren van 18 jaar en ouder blijft onder de door de stuurgroep toegestane marge.
- De belangrijkste reden om een aanmelding bij Afak te verrichten is een contact met de politie, dit betreft bijna de helft van de aanmeldingen. Daarna komen problemen met betrekking tot de school en de thuissituatie.

Doorverwijzing

Over de doorverwijzing van jongeren door Afak constateren we het volgende.

- Door Afak zijn doorverwijzingen op gang gebracht: volgens het registratiesysteem wordt in bijna een kwart van de gevallen een jongere doorverwezen naar een andere instelling.
- Volgens de registratie is vaak doorverwezen naar project Nieuwe Perspectieven en naar het project Na-schoolse opvang.
- Er zijn afspraken gemaakt met instellingen uit het samenwerkingsverband over doorverwijzing. Enkele instellingen van het samenwerkingsverband hebben plaatsen beschikbaar gesteld.
- Er bestaat een discrepantie tussen het aantal doorverwijzingen dat volgens de geïnterviewden is verricht en het aantal dat in de registratie van Afak is vastgelegd. Er zijn volgens de instellingen van het samenwerkingsverband meer jongeren naar hen doorverwezen dan geregistreerd is door het project. Overigens zijn enkele vertegenwoordigers van de instellingen van het samenwerkingsverband verbaasd over het in hun ogen geringe aantal doorverwijzingen, zeker gezien de klachten die Afak in de eerste projectfase ventileerde over de beschikbaarheid van plaatsen.

Werkwijze

Door middel van het werkplan is meer structuur gebracht in de methode van hulpverlening van Afak. De periode van begeleiding is aan een duidelijk maximum verbonden. Er heeft een fasering plaatsgevonden, waarbij wordt gewerkt aan de hand van hulpverleningsplannen.

De inzet van de mentoren bij overige activiteiten (dit betreft vooral vrijetijds-activiteiten van jongeren) is teruggedrongen; het project heeft zich sterker op de begeleiding van jongeren gefocust.

Algemeen

Enkele praktische knelpunten die al in de eerste tussenrapportage zijn gesignaleerd blijven aanwezig.

- De locatie. Nog steeds ontbreekt een vaste rustige werkplek en een ruimte waar individuele gesprekken kunnen worden gevoerd,
- Er komen nog steeds mensen met vragen waarvoor het project eigenlijk niet is bedoeld. Afak slaagt er steeds meer in dergelijke vragers door te verwijzen naar de geëigende instanties.
- De functie van administratieve kracht. Dit is een zware functie zeker ook omdat een deel van het registreren door de administratieve kracht wordt uitgevoerd. Door uitval (bijvoorbeeld wegens ziekte) loopt de registratie achterstanden op.

Deze knelpunten verdienen de voortdurende aandacht van de betrokkenen. Vooral de beschikbaarheid van een extra ruimte is een noodzakelijke voorwaarde voor een grotere kans van slagen van het project.

Conclusie

Het project functioneert intern redelijk goed. Een aantal knelpunten van de eerste tussenrapportage is, zij het met wisselend succes, aangepakt. Jongeren die instromen behoren qua leeftijd tot de doelgroep.

Er bestaat onduidelijkheid over het aantal jongeren dat door Afak is doorverwezen naar andere instellingen. Bovendien is het niet duidelijk wanneer doorverwijzing plaatsvindt en bestaat bij sommige instellingen de indruk dat er binnen het project geen eenduidig beleid wordt gehanteerd.

Aanbeveling 5

Wij bevelen aan blijvend aandacht te besteden aan de instroom van jongeren. De instroom van jongeren die niet tot de doelgroep behoren moet beperkt blijven.

In dit verband is het van belang dat door het project wordt nagegaan in hoeverre potentiële aanmelders op de hoogte zijn van de instroom-criteria. Nadere uitleg moet worden gegeven, vooral aan scholen waar irritatie bestaat over het feit dat Afak de woonplaats als criterium hanteert en niet de plaats waar de jongere op school zit.

Aanbeveling 6

Wij bevelen aan dat Afak in samenwerking met het zorgregio-overleg duidelijke doorverwijs-criteria opstelt, zodat er meer uniformiteit in afhandeling ontstaat.

Aangegeven moet worden in wanneer naar welke instantie kan worden doorverwezen. Een goede registratie door Afak is noodzakelijk.

6.3 De samenwerking met netwerkinstellingen

Het oordeel van Afak

De projectmedewerkers zijn in het algemeen positief over de samenwerking met netwerkinstellingen. Men geeft aan dat de contacten met de meeste instellingen goed zijn en dat de samenwerking naar tevredenheid verloopt.

Voor het onderhouden van deze contacten zijn vaste contactpersonen aangewezen: elke mentor is contactpersoon voor een aantal scholen. Er is wel verschil in intensiteit van contacten. Ook geeft men aan dat met de ene instantie beter valt samen te werken dan met de ander. Dit geldt voor scholen, maar ook bijvoorbeeld voor de politie. De projectmedewerkers zijn bijvoorbeeld zeer positief over de samenwerking met de politie van Lodewijk van Deijssel; de medewerking van het tienerteam van Meer en Vaart is volgens hen minder groot.

Ten aanzien van de instellingen waarnaar Afak doorverwijst is een vergelijkbaar geluid hoorbaar. De projectmedewerkers geven aan dat met de meeste goed wordt samengewerkt, met een paar (te weten SSCW en SIJA) veel minder.

Het oordeel van netwerkinstellingen

Van de in de stuurgroep samenwerkende instellingen zijn Boddaert en het SaC positief over de samenwerking met Afak. Datzelfde geldt voor de politie van bureau Lodewijk van Deijssel (een belangrijke aanmelder), een aantal geïnterviewde scholen en een vertegenwoordiger van de Marokkaanse gemeenschap. Geconstateerd wordt dat de inzet van de mentoren groot is en dat het project een brugfunctie vormt tussen bepaalde organisaties en de Marokkaanse gemeenschap. Men wijst er bovendien op dat Afak problemen heeft aangepakt en dat jongeren zijn doorverwezen die anders zelf maar moesten proberen hun problemen op te lossen.

Echter, het positieve beeld omtrent de samenwerking dat de projectmedewerkers schetsen, wordt slechts ten dele bevestigd door de geïnterviewde vertegenwoordi-

gers. Hoewel een aantal vertegenwoordigers tevredenheid uitspreekt, overheersen de kritische geluiden.

Door vertegenwoordigers van enkele deelnemers aan de stuurgroep wordt kritiek gegeven; het gaat om PPI, JAC en SSCW. Daarnaast zijn het tienerteam van Meer en Vaart, enkele scholen, het project Nieuwe Perspectieven en Impuls meer of minder negatief over de samenwerking. De belangrijkste punten zijn:

- een gebrek aan terugrapportage in de richting van instanties die jongeren aanmelden;
- een gebrek aan initiatief bij Afak-medewerkers om contacten te onderhouden met instellingen en om (aangemelde) jongeren te bereiken;
- een gebrek aan structureel overleg; de contacten met Afak zijn teveel ad-hoc.

Als gevolg van de genoemde kritiekpunten bestaat er onduidelijkheid bij de geïnterviewden over de werkwijze van Afak, over de ondernomen activiteiten en over de bereikte resultaten.

Conclusie

Over de samenwerking tussen Afak en instellingen van het netwerk wordt verschillend geoordeeld. De medewerkers van het project zijn, op enkele uitzonderingen na, in het algemeen tevreden over de contacten en de samenwerking met andere organisaties.

Deze tevredenheid wordt niet alom gedeeld. Zowel instanties die voor aanmeldingen zorgen, maar ook instanties waarnaar Afak doorverwijst hebben kritiek op het project. Volgens enkele geïnterviewde vertegenwoordigers verlopen zaken minder vlotjes dan door projectmedewerkers wordt aangegeven.

Er is alle reden om de geventileerde kritiek serieus te nemen. Het is dan ook zaak dat de projectmedewerkers alle zeilen bijzetten en zich richten op een verbetering van de externe contacten. De coördinator dient in de komende periode het zwaartepunt van zijn werkzaamheden te verleggen van het interne functioneren van het project naar het externe functioneren.

Overigens plaatsen we bij de geventileerde kritiek enkele kanttekeningen.

- Ten aanzien van het SSCW moet vermeld worden dat er een groot verschil bestaat tussen de doelgroep van Afak en die van deze instelling; bovendien heeft het SSCW geen werkers in het gebied van Afak. Directe doorverwijzingen van Afak naar deze organisatie liggen dan ook minder voor de hand.
- De kritiek van Impuls is niet nieuw. Vanaf de start van Afak is er sprake van een zekere animositeit tussen het categoriale project en deze 'witte' instelling, waar ook door deelnemers van de begeleidingscommissie van het project
 - tot nog toe tevergeefs - actie is ondernomen.
- Het tienerteam kenmerkt zich (ook in het recente verleden) door een terughoudende opstelling in de richting van initiatieven voor Marokkaanse jongeren waarbij bestaande hulpverleningsorganisaties zijn betrokken.

Bij de weging van de kritiek is het van belang te beoordelen wat nu daadwerkelijk door het project is gepresteerd. Centrale vraag daarbij is: hoe heeft de situatie van de jongeren die het project geholpen zich ontwikkeld?

Op basis hiervan komen we tot de volgende aanbevelingen.

Aanbeveling 7

Het is voor het functioneren van Afak van belang dat het contact met instellingen (zowel aanmelders als doorverwijsmogelijkheden) in het werkgebied goed is. Aan de klachten op dit terrein van een aantal instellingen moet worden tegemoet gekomen.

Wij bevelen daarom aan dat het project beter terugkoppelt naar aanmeldende in-

stanties en naar andere instellingen van het netwerk. Aangegeven moet worden welke actie is ondernomen in de sfeer van de begeleidingen en wat daarvan de resultaten zijn. Terugkoppeling dient zoveel mogelijk schriftelijk te gebeuren aan de hand van standaardformulieren die door het project moeten worden opgesteld.

Aanbeveling 8

In het verlengde hiervan bevelen wij aan dat door de medewerkers van Afak meer initiatieven worden genomen in de richting van de netwerkinstellingen. Met name de coördinator dient hierin het voortouw te nemen en kan via de wekelijkse bespreking de mentoren tot meer en gerichte actie aanzetten.

De mentoren die als vaste contactpersoon voor een bepaalde instelling fungeren moeten frequenter contact onderhouden met contactpersonen van die instelling. Dit kan door het maken van vaste afspraken, maar dat hoeft niet noodzakelijkerwijs: ook regelmatige informele contacten zijn van belang.

Daarnaast moet er meer aandacht geschonken worden aan de vindplaatsgerichte werkwijze. Ook in deze richting moeten initiatieven genomen worden.

Aanbeveling 9

Door een aanmerkelijk aantal netwerkinstellingen is aangegeven dat het contact met het project ad-hoc verloopt en dat mede daarom onvoldoende zicht bestaat op het functioneren.

Wij bevelen aan dat het project overgaat tot meer structurele contacten met instellingen op coördinatie-niveau. Dit biedt de mogelijkheid om bestaande afspraken te bewaken en deze indien nodig snel bij te stellen. In verband met de continuïteit verdient het aanbeveling om tot regelmatige overleggen te komen (bijvoorbeeld één keer per kwartaal).

Aanbeveling 10

Gezien het belang van een goede samenwerking met de politie bevelen wij aan om tot goede afspraken tussen het tienerteam van Meer en Vaart en Afak te komen. Er bestaat onduidelijkheid over de huidige afspraken en de aanmeldingen verlopen niet soepel.

Wij bevelen aan dat de directie van het SaC en de districtsleiding van het tiener-team afspraken maken over aanmelding door de politie bij Afak en over terugkoppeling. Voorts zal duidelijkheid moeten worden verschaft over de vraag wanneer Afak jongeren doorverwijst. Overigens kan, in verband met de afstemming, bij deze afspraken ook het wijkteam Lodewijk van Deijssel betrokken worden.

De uitvoering van de afspraken berust bij de coördinator van Afak en de coördinator van het tiener-team. Eventuele knelpunten in de samenwerking moeten door de districtsleiding en de directie van het SaC worden besproken.

Wij bevelen aan dat de gemeente deze afspraken zal bewaken.

Aanbeveling 11

Om meer duidelijkheid te verschaffen over het functioneren van het project, bevelen wij aan dat het project instellingen in haar werkgebied daarover inlicht.

Dit door het beleggen van één of meer bijeenkomsten (ronde-tafel conferentie of workshop), waar uitleg wordt gegeven en gediscussieerd over de doelgroep, de werkwijze, de resultaten en de ervaren knelpunten. Te denken valt aan een bijeenkomst voor het onderwijs, één voor de politie en één de hulpverlening; ook combinaties zijn mogelijk. Op deze manier kan het project binnen kort tijdsbestek bij een relatief groot aantal betrokkenen eventuele onduidelijkheden wegnemen.

De verantwoordelijkheid voor de organisatie van dergelijke bijeenkomsten zou bij de stuurgroep gelegd kunnen worden. Dit in vervolg op het door haar verrichte onderzoek naar de bekendheid van het project.

Aanbeveling 12

Zeker gezien de kritische geluiden over het project is het van groot belang dat aan het einde van de experiment-periode inzicht bestaat in de resultaten. Op basis van het huidige registratiesysteem is dit onvoldoende mogelijk.

Wij bevelen aan dat vanuit de stuurgroep een vaste informatiserings- c.q. registratiedeskundige voor het project beschikbaar gesteld wordt voor de ondersteuning bij de registratie (invoer en verwerking). Leemten in de geregistreerde gegevens moeten worden opgespoord en aangevuld. Overleg met de onderzoekers over welke items van belang zijn voor het onderzoek is noodzakelijk. De registratie moet betrouwbare data opleveren voor de sturing van het project en voor het onderzoek. Bovendien is het voor het eindrapport van belang, dat aanvullend onderzoek gedaan wordt onder jongeren en ouders over de effectiviteit van de interventies van de mentoren.

Aanbeveling 13

Om de aanmelding van jongeren met problemen in Nieuw-west bij initiatieven voor hulp en begeleiding te verbeteren, bevelen wij aan een centraal meldpunt voor deze regio op te stellen. Van daaruit kan vervolgens de jongere bij de juiste instelling of het juiste project worden aangemeld.

De gemeente dient hierin het voortouw te nemen. Nagegaan moet worden in hoeverre er mogelijkheden bestaan om aan te sluiten bij bestaande initiatieven (bijvoorbeeld koppeling met het meldpunt voor schooluitval).

6.4 Toekomst van Afak

Het is van belang dat er op niet al te lange termijn duidelijkheid wordt geboden omtrent de toekomst van het project. In 1995 immers loopt de subsidieperiode van het Ministerie van Binnenlandse Zaken ten einde.

Op dat moment moet duidelijkheid bestaan over de vraag of het project structureel wordt voortgezet en zo ja, bij welke instantie het project dan organisatorisch ondergebracht wordt.

Voor de projectmedewerkers is het van belang om van deze zaken tijdig op de hoogte te zijn; zo kan worden voorkomen dat de medewerkers (extra) belast worden door onzekerheid over de voortzetting.

Aanbeveling 14

Wij bevelen aan enige tijd voor de afloop van het experiment (bijvoorbeeld maximaal drie maanden) te besluiten over de structurele voortzetting van het project.

Bijlage 1

Overzicht geïnterviewden

Organisatie	Namen geïnterviewden
Afak, Stuurgroep	de heer L. Tiel (directeur SaC)
Boddaert	de heer M. Benissa (coördinator)
De Wetering	de heer Schaap (directeur)
Huygens-college (Dominicus Savio)	de heer M. Mokhtar (docent Arabisch, leerlingbegeleider)
Impuls	de heer S. Verheul (coördinator)
JAC	mevrouw E. Antonius (coördinator)
Leerplicht Geuzenveld/Slotermeer en Netwerkoeverleg West	de heer B. Kok (leerplichtambtenaar)
Marokkaanse Buurtraad	de heer M. Haddou (lid)
Nova-college	de heer R. Hanson (adjunct-directeur) de heer M. Mejatti (leerlingbegeleider) de heer R. Dekker (jaarcoördinator, leerlingbegeleider) mevrouw E. de Jong (leidster afdeling 'Eerste Opvang')
Nieuwe Perspectieven	de heer H. Westerhoff (coördinator)
Patrimonium	de heer Beerepoot (klasseleerkracht eerste klas)
Politie Bureau Meer en Vaart Bureau Lodewijk van Deijsselstraat	de heer P. Reijnders mevrouw G. Schippers en de heer D. Hidding
PPI	de heer E. Dijkstra (preventiemedewerker)
SaC/Darna	de heer M. Mejatti (coördinator)
SJA	de heer D. Karskens (coördinator)
Streetcornerwork	de heer R. Boot (algemeen coördinator)
Troelstraschool	de heer P. Lagewater (adjunct-directeur, leerlingbegeleider)